

Skolväsendet – grundläggande om utbildningen

Sammanfattning

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden om könsuppdelad undervisning respektive nationella prov.

- Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om ett tydliggörande av skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad.
- Regeringen bör vidta åtgärder för att införa digitala och centralt rättade nationella prov.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till gällande bestämmelser, pågående arbete och vidtagna åtgärder. Motionerna tar upp frågor om bl.a. skolans värdegrund, kränkande behandling, vissa undervisningsämnen, samverkan med arbetsliv och föreningsliv, skolbibliotek samt betyg och nationella prov.

I betänkandet finns elva reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD). I två reservationer (S, MP, V) föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen.

Behandlade förslag

Cirka 100 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2016/17.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund.....	6
Utskottets överväganden.....	7
Skolans värdegrund och könsuppdelad undervisning m.m.....	7
Kränkande behandling.....	15
Vissa undervisningsämnen.....	18
Samverkan med arbetsliv och föreningsliv.....	22
Skolbibliotek.....	25
Betyg och nationella prov.....	28
Motioner som bereds förenklat.....	33
Reservationer.....	34
1. Allmänna frågor om skolans värdegrund, punkt 1 (M, C, L, KD).....	34
2. Allmänna frågor om skolans värdegrund, punkt 1 (SD).....	35
3. Könsuppdelad undervisning, punkt 2 (S, MP, V).....	36
4. Arbete mot hedersförtryck, punkt 3 (C).....	37
5. Vissa undervisningsämnen, punkt 5 (L).....	37
6. Programmering i skolan, punkt 6 (M, C, L, KD).....	38
7. Samverkan med arbetsliv och föreningsliv, punkt 7 (M).....	39
8. Samverkan med arbetsliv och föreningsliv, punkt 7 (SD).....	39
9. Skolbibliotek, punkt 8 (V).....	40
10. Betyg och nationella prov, punkt 9 (M, SD, C, KD).....	41
11. Digitala och centralt rättade nationella prov, punkt 10 (S, MP, V).....	41
Särskilda yttranden.....	43
1. Könsuppdelad undervisning, punkt 2 (S, MP).....	43
2. Könsuppdelad undervisning, punkt 2 (V).....	44
3. Digitala och centralt rättade nationella prov, punkt 10 (C).....	44
4. Digitala och centralt rättade nationella prov, punkt 10 (V).....	44
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (M).....	45
6. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (SD).....	45
7. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (C).....	45
8. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (L).....	45
9. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (KD).....	46
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	47
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17.....	47
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 11.....	59

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Allmänna frågor om skolans värdegrund

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:5 av Robert Stenkvist och Stefan Jakobsson (båda SD),

2016/17:135 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 2,

2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2016/17:1043 av Sanne Lennström m.fl. (S),

2016/17:1045 av Hillevi Larsson (S),

2016/17:1354 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1,

2016/17:1366 av Richard Jomshof (SD),

2016/17:2043 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD),

2016/17:2705 av Emanuel Öz m.fl. (S),

2016/17:2837 av Runar Filper (SD) yrkande 1 och

2016/17:3290 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 1 (M, C, L, KD)

Reservation 2 (SD)

2. Könsuppdelad undervisning

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett tydliggörande av skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 30 och

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 25,

bifaller delvis motion

2016/17:1996 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2

och

avslår motion

2016/17:135 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 1.

Reservation 3 (S, MP, V)

3. Arbete mot hedersförtryck

Riksdagen avslår motion

2016/17:3037 av Annika Qarlsso m.fl. (C) yrkandena 19 och 23.

Reservation 4 (C)

4. Kränkande behandling

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:1042 av Patrik Engström m.fl. (S) och

2016/17:2800 av Anders Österberg m.fl. (S).

5. Vissa undervisningsämnen

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:220 av Lotta Finstorp (M),
 2016/17:852 av Johan Nissinen (SD),
 2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3,
 2016/17:1381 av Stefan Jakobsson (SD),
 2016/17:1499 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M) yrkandena 3 och 4,
 2016/17:2544 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD),
 2016/17:2600 av Jeff Ahl (SD) yrkandena 1 och 2,
 2016/17:2664 av Pernilla Stålhammar (MP) och
 2016/17:2983 av Per Lodenius (C).

Reservation 5 (L)

6. Programmering i skolan

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:3190 av Mathias Sundin m.fl. (L) yrkande 5 och
 2016/17:3211 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 35.

Reservation 6 (M, C, L, KD)

7. Samverkan med arbetsliv och föreningsliv

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 31,
 2016/17:994 av Pia Nilsson (S),
 2016/17:2169 av Johan Büser (S) och
 2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 27.

Reservation 7 (M)

Reservation 8 (SD)

8. Skolbibliotek

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:2706 av Emanuel Öz m.fl. (S) och
 2016/17:2960 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 1 och 2.

Reservation 9 (V)

9. Betyg och nationella prov

Riksdagen avslår motionerna
 2016/17:2144 av Ida Karkiainen (S) och
 2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 7 i denna del.

Reservation 10 (M, SD, C, KD)

10. Digitala och centralt rättade nationella prov

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att digitala och centralt rättade nationella prov ska införas och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 7 och
bifaller delvis motion

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 7 i denna del.
Reservation 11 (S, MP, V)

11. Motioner som bereds förenklad

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 27 april 2017

På utbildningsutskottets vägnar

Lena Hallengren

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lena Hallengren (S), Camilla Waltersson Grönvall (M), Thomas Strand (S), Betty Malmberg (M), Caroline Helmersson Olsson (S), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Roza Güclü Hedin (S), Maria Stockhaus (M), Magnus Oscarsson (KD) och Maria Weimer (L).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utbildningsutskottet 105 motionsyrkanden som rör grundläggande frågor om utbildningen i skolväsendet från allmänna motionstiden 2016/17, varav 62 yrkanden behandlas förenklat. En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som bereds förenklat finns i bilaga 2.

Motionerna rör bl.a. frågor om skolans värdegrund, kränkande behandling, vissa undervisningsämnen, samverkan med arbetsliv och föreningsliv, skolbibliotek samt betyg och nationella prov.

Bakgrund

Skolväsendet omfattar enligt skollagen (2010:800) skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, grundsärskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, kommunal vuxenutbildning, som inkluderar utbildning i svenska för invandrare (sfi), samt särskild utbildning för vuxna. I skolväsendet ingår också fritidshem. Utbildning inom skolväsendet anordnas av det allmänna och av enskilda. Regelverket är så långt det är möjligt gemensamt för alla skolformer och skolhuvudmän. I det här betänkandet behandlar utskottet främst grundläggande frågor om utbildningen i skolväsendet.

Under våren 2017 behandlar utskottet även motionsyrkanden som behandlar övergripande frågor om utbildningen i skolväsendet i två andra betänkanden: 2016/17:UbU18 och 2016/17:UbU19.

Utskottets överväganden

Skolans värdegrund och könsuppdelad undervisning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett tydliggörande av skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolans värdegrund.

Jämför reservationerna 1 (M, C, L, KD), 2 (SD), 3 (S, MP, V) och 4 (C) samt särskilda yttrandena 1 (S, MP) och 2 (V).

Motionerna

I partimotion 2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 25 föreslår motionärerna ett tydliggörande av skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad. Motionärerna anför att detta dock inte utesluter att det även i fortsättningen ska finnas möjlighet för skolor att göra tillfälliga och pedagogiskt motiverade gruppindelningar av eleverna. Frågan om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad lyfts även i kommittémotion 2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 30.

I kommittémotion 2016/17:3290 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkande 1 efterfrågas ett förtydligat ansvar för skolhuvudmän och andra som arbetar med barn och unga att främja demokratiska värderingar och motverka extremistiska värderingar. Motionärerna förklarar att det bl.a. behöver ställas konkreta krav på varje skola och att verktyg behöver utarbetas som kan tjäna som stöd och inspiration i arbetet.

I yrkande 2 anför motionärerna att det behövs ett förtydligat ansvar för skolhuvudmän och andra som arbetar med barn och unga att upptäcka och motverka radikaliserings. Motionärerna anför att det t.ex. är viktigt att det finns en tydlig handlingsplan på varje skola som anger vilka åtgärder som ska vidtas samt ett gott samarbete i dessa frågor mellan skolan och andra aktörer.

Kommittémotion 2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10 handlar om att skolan ska vara partipolitiskt neutral. Motionärerna framför att det ska föras in i gällande läroplan och i skollagen att partipolitisk propaganda inte får förekomma under skoltid av någon lärare. Enligt motionärerna bör varning ges till den som bryter mot bestämmelsen och om inte detta hjälper bör uppsägning bli nästa åtgärd.

Motion 2016/17:5 av Robert Stenkvist och Stefan Jakobsson (båda SD) handlar om att det bör föras in i skollagen att lärare i svenska skolan ska vara partipolitiskt neutrala i sin yrkesverksamhet. Motionärerna anser att lärare som

bryter mot detta ska få en varning. Efter varning ska enligt motionärerna legitimationen dras in.

I motion 2016/17:1354 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1 föreslår motionären att det ska tillsättas en utredning av hur skollagen bättre ska slå vakt om att skolan ska vara en plats fri från religiöst förtryck och diskriminering. Motionären anför vidare att det snarast måste beslutas om att inga barn ska bära slöja i förskolan och grundskolan.

Richard Jomshof (SD) framför i motion 2016/17:1366 att det bör införas ett förbud mot muslimsk slöja i den svenska grundskolan.

I motion 2016/17:2043 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) föreslår motionärerna att ingen burka eller annan ansiktstäckande klädsel bör tillåtas i skolan eller förskolan.

Runar Filper (SD) föreslår i motion 2016/17:2837 yrkande 1 att det bör utredas hur information om kommunismens brott mot mänskligheten skulle kunna ges i skolan.

I kommittémotion 2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C) yrkande 19 förordar motionärerna att handlingsplaner mot hedersförtryck samt handlingsplaner mot kontroll av individer ska finnas i grund- och gymnasieskolor.

I yrkande 23 föreslår motionärerna vidare att regeringen satsar på förebyggande insatser och inför strukturella åtgärder inom utbildning.

I motion 2016/17:1996 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2 anför motionärerna att könssegregerad undervisning ska förbjudas. Motionärerna förklarar att det är skolans uppdrag att se till att individer kan umgås på ett lämpligt sätt med båda könen.

I motion 2016/17:1043 av Sanne Lennström m.fl. (S) efterfrågar motionärerna att regeringen verkar för att all undervisning i svenska skolan utgår från läroplanen, kursplanerna och är icke-konfessionell. Motionärerna förklarar att undervisning som är forskningsbaserad och som genomgående tar upp mänskliga rättigheter bör genomsyra såväl läroplaner som faktisk undervisning i samtliga skolor oavsett skolform.

Hillevi Larsson (S) föreslår i motion 2016/17:1045 att skolans demokratiuppdrag bör innefatta att politiska partier släpps in i bl.a. grundskolor, gymnasieskolor, folkhögskolor, kommunal vuxenutbildning (komvux), högskolor och universitet samt svenska för invandrare (sfi).

Motion 2016/17:2705 av Emanuel Öz m.fl. (S) handlar om att alla elever bör ha rätt till en undervisning som är fri från religiös eller politisk påverkan. Motionärerna anför att skolans pedagogiska verksamhet ska rusta barnen för ett samhälle där alla inte tänker och tycker lika.

I motion 2016/17:135 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 1 föreslår motionären att könssegregerade undervisningsformer som motiveras av religiösa skäl ska stoppas i alla skolor. Motionären förtydligar att detta inte gäller de specifika fall när man bildar tillfälliga tjej- och killgrupper för att diskutera vissa frågor.

I yrkande 2 föreslår motionären att det ska fastslås att skolan ska vara sekulär och verka för upplysning på vetenskaplig grund. Motionären anför att skolan ska stå för mångfald, utan att segregera elever efter religion och könstillhörighet.

Bakgrund och gällande rätt

Gällande rätt

Skollagen

I 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) anges att syftet med utbildningen inom skolväsendet är att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

1 kap. 5 § skollagen innehåller vissa grundläggande bestämmelser om hur utbildningen ska utformas för att de övergripande målen ska nås. I paragrafen sägs att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare sägs att var och en som verkar inom utbildningen ska främja de mänskliga rättigheterna och aktivt motverka alla former av kränkande behandling. Utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I 1 kap. 8 § skollagen hänvisas även till gällande bestämmelser i diskrimineringslagen (2008:567) om att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter inom utbildningsområdet oavsett kön, religion m.m.

Enligt 1 kap. 11 § skollagen ska det för varje skolform och för fritidshemmet gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om läroplaner.

Diskrimineringslagen

Enligt 1 kap. 1 § diskrimineringslagen har lagen till ändamål att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Enligt 2 kap. 5 § samma lag gäller att den som bedriver verksamhet som avses i skollagen eller annan utbildningsverksamhet (utbildningsanordnare) inte får diskriminera något barn eller någon elev, student eller studerande som deltar i eller söker till verksamheten. Anställda och uppdragstagare i verksamheten ska likställas med utbildningsanordnaren när de handlar inom ramen för anställningen eller uppdraget.

I förarbetena till diskrimineringslagen (prop. 2007/08:95 s. 196 f.) framgår att särskilt diskrimineringsgrunden religion eller annan trosuppfattning kan aktualisera frågan om huruvida t.ex. en skolas eller en enskild lärares synpunkter på elevernas klädsel kan ha ett diskriminerande inslag. Av förarbetena framgår att klädsel är något som normalt bestäms av individen själv. Utgångspunkten bör enligt förarbetena vara att utbildningsanordnare ska visa respekt för enskilda deltagares val av klädsel och liknande, särskilt när det är fråga om religiöst betingade uttryck. Ett förbud för t.ex. skolelever att i vissa angivna sammanhang bära en speciell klädsel – något som har blivit aktuellt i fråga om heltäckande slöja, s.k. burka – kan dock enligt förarbetena godtas även om klädseln har religiös bakgrund, ifall klädseln i enskilda fall väsentligt skulle försvåra kontakten och samspelet mellan lärare och elever eller medföra särskilda risker vid laborationer eller liknande övningar. Ett avsteg från diskrimineringsförbudet bör enligt förarbetena emellertid i ett sådant sammanhang motiveras av ett syfte som ligger inom ramen för sådan verksamhet som regleras i skollagen.

Regeringsformen och Europakonventionen om religionsfrihet

Varje medborgare är enligt 2 kap. 1 § första stycket regeringsformen gentemot det allmänna tillförsäkrad religionsfrihet, dvs. frihet att ensam eller tillsammans med andra utöva sin religion. Religionsfriheten är den enda av de positiva opinionsfriheterna som inte får begränsas genom lag enligt 2 kap. 20 § regeringsformen.

Enligt Europakonventionens artikel 9 punkt 1 har var och en rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet. Enligt punkt 2 får friheten att utöva sin religion eller tro endast underkastas sådana inskränkningar som är föreskrivna i lag och som i ett demokratiskt samhälle är nödvändiga med hänsyn till den allmänna säkerheten eller till skydd för allmän ordning, hälsa eller moral eller till skydd för andra människors fri- och rättigheter.

Styrdokument

I läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) och i läroplanen för gymnasieskolan anges bl.a. att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Vidare anges det att sådana tendenser aktivt ska motverkas och att främlingsfientlighet och intolerans måste bemötas med kunskap, öppen diskussion och aktiva insatser.

I läroplanerna anges det även att det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Skolan ska vidare vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Den ska framhålla betydelsen av personliga

ställningstaganden och ge möjligheter till sådana. Undervisningen ska vara saklig och allsidig.

Det anges även i Lgr 11 att jämställdhet mellan könen är ett av de värden som skolan ska gestalta och förmedla. Enligt läroplanen ska skolan bl.a. aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter samt motverka traditionella könsmonster. I läroplanen för gymnasieskolan anges på liknande sätt som i Lgr 11 att jämställdhet är ett av utbildningens grundläggande värden och att undervisningen till innehåll och uppläggning ska präglas av ett jämställdhetsperspektiv.

Bakgrund

Allmänt om skolans värdegrund

Skolverket har under senare år arbetat med ett flertal regeringsuppdrag som behandlar frågor om skolans värdegrund (se t.ex. U2011/567/S, U2011/2649/S). Regeringen gav t.ex. i juli 2015 Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra s.k. nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till skolhuvudmän och skolor (se t.ex. U2015/03844/S). Skolverket har inom ramen för uppdraget bl.a. presenterat en genomförandeplan för ett program om kunskaper och värden. Programmet innehåller t.ex. kunskapshöjande insatser om främlingsfientlighet och rasism samt insatser om delaktighet, inflytande och likabehandling. Skolverket ska årligen följa upp genomförandet av de nationella skolutvecklingsprogrammen och lämna en utvärdering avseende 2016 och 2017 senast den 13 april 2018.

Forum för levande historia har enligt myndighetens instruktion (2007:1197) som uppdrag att vara ett nationellt forum som ska främja arbete med demokrati, tolerans och mänskliga rättigheter med utgångspunkt i Förintelsen. Myndigheten har vidare bl.a. särskilt till uppgift att informera om Förintelsen och kommunismens brott mot mänskligheten. Sedan januari 2015 har Forum för levande historia dessutom regeringens uppdrag att under perioden 2015–2017 genomföra en stor utbildningsinsats om olika former av rasism och intolerans i historien och i dag (Ku2015/219/KA). Målsättningen är att bl.a. nå ut till alla Sveriges elever i grundskolan och i gymnasieskolan. I juni 2016 beslutade regeringen att förlänga delar av utbildningsinsatsen t.o.m. 2019 (Ku2016/01672/DISK).

Regeringen tillsatte vidare i juli 2014 en nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (dir 2014:103). Den nationella samordnaren har bl.a. i uppdrag att utforma och genomföra utbildningsinsatser riktade till relevanta yrkesgrupper på lokal nivå, däribland inom skolan. Samordnaren har fått en förlängd utredningstid (dir 2016:43) och uppdraget ska slutredovisas senast den 12 januari 2018.

Inom EU pågår även samarbete om bl.a. det förebyggande arbetet mot radikaliserings och våldsbejakande extremism. I mars 2015 antog EU:s utbildningsministrar den s.k. Parisdeklarationen, som är en deklaration om främjande av aktivt medborgarskap och gemensamma demokratiska

värderingar, tolerans och icke-diskriminering genom utbildning. Med utgångspunkt i denna deklaration har EU under senare år vidtagit åtgärder för att bl.a. utbyta erfarenheter när det gäller frågor om hur radikaliserings och våldsbejakande extremism kan förebyggas genom utbildning.

Frågor om jämställdhet och könsuppdelad undervisning m.m.

Regeringen presenterade i november 2016 den övergripande skrivelsen Makt, mål och myndighet – feministisk politik för en jämställd framtid (skr. 2016/17:10), som bl.a. innehåller en ny delmålsstruktur för jämställdhetspolitiken. Ett av delmålen för jämställdhetspolitiken rör jämställd utbildning. I skrivelsen presenterar regeringen även en tioårig strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, en strategi som bl.a. inkluderar frågor om hedersrelaterat våld och förtryck.

Vidare har Skolverket under senare år haft ett flertal olika regeringsuppdrag inom jämställdhetsområdet i skolan. Skolverkets insatser har främst bestått i kompetensutveckling, fortbildning, kunskaps- och erfarenhetsspridning, samverkan och produktion av material. I en avslutande redovisning den 18 februari 2015 (dnr 2011:01314) presenterades insatser som Skolverket gjort inom ramen för de regeringsuppdrag om jämställdhet verket har fått sedan 2011. Statskontoret har utvärderat Skolverkets uppdrag och överlämnade i mars 2015 rapporten Jämställdhet i skolan – utvärdering av Skolverkets särskilda uppdrag 2008–2014 (Rapport 2015:7).

Regeringen beslutade därtöver den 2 februari 2017 om ett uppdrag till Skolverket att föreslå ändringar i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan för att förtydliga skolans uppdrag att motverka traditionella könsmonster, att gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att aktivt och medvetet främja deras lika rätt och möjligheter (U2017/00412/S). Ändringarna ska särskilt tydliggöra att den värdegrund som anges i läroplanerna inbegriper att skolan ska organisera undervisningen så att flickor och pojkar möts och arbetar tillsammans i undervisningen. Uppdraget ska redovisas till Utbildningsdepartementet senast den 29 maj 2017.

Politisk information i skolan

Utredningen om politisk information i skolan överlämnade sitt betänkande (SOU 2016:4) i januari 2016. Utredningens slutsats är att rättsläget är oklart när det gäller hur skolor ska bjuda in politiska partier. Utifrån detta föreslår utredningen att en ny bestämmelse införs i skollagen som ska ge skolan möjlighet att begränsa antalet partier som bjuds in att medverka i utbildningen till samtliga de partier som är representerade i antingen riksdagen, vald församling i en kommun eller Europaparlamentet. Enligt bestämmelsen ska skolan också kunna bjuda in politiska partier utifrån ett annat urval om urvalet sker på en annan objektiv grund. Utredningens betänkande har remitterats.

Regeringen har aviserat att den i september 2017 planerar att lämna en proposition till riksdagen om politisk information i skolan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att de viktigaste fundamenten för skolans värdegrund finns fastlagda i skollagen. Skollagens bestämmelser tydliggör bl.a. att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor. Vidare ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. I skolans läroplaner finns närmare beskrivningar av de grundläggande värden som skolan ska förmedla, såsom förståelse för andra människor och jämställdhet. I läroplanerna tydliggörs det även närmare att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram samt att undervisningen ska vara saklig och allsidig.

Utskottet ser positivt på att det under senare år har vidtagits ett flertal åtgärder för att stärka skolans värdegrund och personalens kompetens när det gäller denna. Inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen har Skolverket t.ex. fortsatt arbetet med att stärka kompetensen bland skolans personal när det bl.a. gäller frågor om främlingsfientlighet och rasism samt likabehandling. Utskottet vill även påminna om att flera andra aktörer har i uppdrag att bedriva arbete inom dessa viktiga frågor, däribland Forum för levande historia och den nationella samordnaren mot våldsbejakande extremism. Regeringen har även nyligen presenterat en skrivelse med en strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor, en strategi som bl.a. sätter frågor om hedersrelaterat våld och förtryck i fokus. Utskottet kan också konstatera att det under senare år förekommit mer samarbete och utbyte av erfarenheter på EU-nivå inom frågor som gäller arbetet med att stärka de grundläggande värdena samt förebygga radikaliserings- och våldsbejakande extremism.

När det särskilt gäller frågan om förbud mot slöja vill utskottet hänvisa till den behandling av frågan som konstitutionsutskottet (KU) tidigare har gjort, senast i betänkande 2015/16:KU15. KU:s ställningstagande är, i enlighet med vad utskottet tidigare har uttalat, att en lagstiftning som förbjuder slöja för barn i vissa verksamheter inte bör komma i fråga. Utbildningsutskottet finner inte anledning att göra något annat ställningstagande i denna fråga.

I fråga om politisk information i skolan kan utskottet konstatera att regeringen har meddelat att den i september 2017 avser att lämna en proposition till riksdagen om denna fråga. Utskottet vill inte föregripa behandlingen av regeringens kommande förslag.

Med hänvisning till gällande rätt samt pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2016/17:5 (SD), 2016/17:135 (V) yrkande 2, 2016/17:835 (SD) yrkande 10, 2016/17:1043 (S), 2016/17:1045 (S), 2016/17:1354 (SD) yrkande 1, 2016/17:1366 (SD), 2016/17:2043 (SD), 2016/17:2837 (SD) yrkande 1, 2016/17:2705 (S), 2016/17:3037 (C) yrkandena 19 och 23 samt 2016/17:3290 (M) yrkandena 1 och 2.

Särskilt om könsuppdelad undervisning

Frågan om könsuppdelad undervisning är både aktuell och angelägen. Utskottet är medvetet om det uppdrag som regeringen gav till Skolverket i februari 2017 om att föreslå ändringar i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan för att förtydliga skolans uppdrag att motverka traditionella könsmonster, att gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att aktivt och medvetet främja deras lika rätt och möjligheter. Utskottet är dock av meningen att det behöver göras mer för att hantera denna fråga.

De grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheter som är utgångspunkten för skolans värdegrund gäller alla skolor, oavsett skolhuvudman eller inriktning på skolan. Skolans styrdokument är mycket tydliga med att skolan ska motverka traditionella könsmonster och att alla barn och elever ska ges möjlighet att utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån kön. Det fria skolvalet och den mångfald av skolor och inriktningar som föräldrar och elever har att välja mellan bygger på att alla skolor, oavsett skolhuvudman, står upp för och följer den skollag och värdegrund som riksdagen har beslutat om. Utskottet är tveksamt till utformningen av skollagen när det gäller dessa frågor. Skolinspektionen har gjort en tolkning av skollagen som ger klartecken till att permanent dela upp flickor och pojkar i exempelvis idrottsundervisningen.

Jämställdhet i skolan är en förutsättning för att alla barn ska kunna komma till sin rätt, oavsett kön. Utskottet vill därför se över och skärpa skollagen så att det inte råder några tvivel om att huvudregeln i den svenska skolan är att undervisningen inte ska vara könsuppdelad. Detta utesluter dock inte att det även i fortsättningen ska finnas möjlighet för skolor att göra tillfälliga och pedagogiskt motiverade gruppindelningar av eleverna.

Utskottet föreslår att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om ett tydliggörande av skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad och tillkännager detta för regeringen.

Utskottet tillstyrker med det anförda motionerna 2016/17:3078 (M) yrkande 30 och 2016/17:3389 (M) yrkande 25 samt tillstyrker delvis motion 2016/17:1996 (L) yrkande 2 och avstyrker motion 2016/17:135 (V) yrkande 1.

Kränkande behandling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kränkande behandling.

Motionerna

I motion 2016/17:1042 av Patrik Engström m.fl. (S) förordar motionärerna att möjligheterna till en skärpning av lagstiftningen för att motverka mobbning ska undersökas. Motionärerna anför att det är angeläget att regeringen ser över möjligheten att skärpa lagen så att skolor inte kan frångå sin skyldighet att få stopp på mobbningen inom en viss tidsperiod.

I motion 2016/17:2800 av Anders Österberg m.fl. (S) föreslår motionärerna att en lex Sarah införs i skolan. Motionärerna förklarar att alla som arbetar i skolan ska ha en skyldighet att göra en anmälan om ett barn far illa på grund av missförhållanden.

Bakgrund och gällande rätt

Gällande rätt

Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling regleras i skollagen (2010:800) och diskrimineringslagen (2008:567). Diskrimineringslagen förbjuder diskriminering, och 6 kap. skollagen har som ändamål att motverka kränkande behandling. Båda lagarna ställer krav på att skolor bedriver ett målinriktat arbete för att dels främja barns och elevers lika rättigheter och möjligheter, dels förebygga och förhindra trakasserier och kränkande behandling. Skollagen ställer även krav på att skolan och förskolan varje år upprättar en plan mot kränkande behandling, och enligt diskrimineringslagen ska en årlig likabehandlingsplan upprättas.

I 6 kap. 3 § skollagen definieras kränkande behandling som ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet. Det är skolhuvudmannen som ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 §).

Skollagen föreskriver vidare att lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten har en skyldighet att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. En förskolechef eller rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Dessa regler ska tillämpas på motsvarande sätt om ett

barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller sexuella trakasserier på ett sätt som avses i diskrimineringslagen (6 kap. 10 §).

Om huvudmannen eller personalen åsidosätter sina skyldigheter enligt bestämmelserna i skollagen ska huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för den kränkning som detta innebär, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet (6 kap. 12 §). Om kränkningen är ringa betalas det inte ut något skadestånd.

Skolinspektionen har tillsyn över att bestämmelserna i skollagen följs, och Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att bestämmelserna i diskrimineringslagen följs. Barn- och elevombudet (BEO) vid Skolinspektionen har bl.a. till uppgift att utreda kränkande behandling som riktats mot barn och elever och att företräda barn eller elever i domstol när BEO:s utredning visar att ett barn eller en elev utsatts för kränkande behandling och det finns förutsättningar att kräva skadestånd från den som driver skolan.

Pågående arbete

Skolverkets Allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling riktar sig till skolhuvudmän, rektorer, förskolechefer och övrig personal. De allmänna råden anger hur dessa bör arbeta för att metodiskt främja likabehandling samt för att förebygga och åtgärda kränkande behandling, trakasserier och diskriminering.

Som beskrivits i föregående avsnitt, gav regeringen i juli 2015 Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra s.k. nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till skolhuvudmän och skolor (se t.ex. U2015/03844/S). Skolverket har inom ramen för uppdraget bl.a. presenterat en genomförandeplan för ett program om kunskaper och värden. Detta program innefattar exempelvis kompetensutvecklande insatser för lärare när det gäller delaktighet och inflytande samt främjande av likabehandling. Skolverket ska årligen följa upp genomförandet av de nationella skolutvecklingsprogrammen och lämna en utvärdering avseende 2016 och 2017 senast den 13 april 2018.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har vidare i samarbete med andra tillsynsmyndigheter på området tagit fram handledningar och utbildningar om det främjande och förebyggande arbetet. För att ge mer kunskap och metodstöd har DO i samarbete med Barn- och elevombudet (BEO) vid Skolinspektionen och Skolverket tagit fram ett gratis webbverktyg (www.planforskolan.se) som ska hjälpa skolorna att utforma planer för ett effektivare arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

Den förra regeringen tillsatte 2014 Utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering (dir. 2014:10, dir. 2014:79), som bl.a. hade till uppgift att analysera hur samarbetet mellan DO och Skolinspektionen fungerar samt bedöma behovet av förändringar utifrån detta. Utredningen fick ett tilläggsdirektiv den 8 december 2015 (dir. 2015:129), som bl.a. innebar att den skulle analysera och ta ställning till om, och i så fall hur, diskrimineringslagens regler på det skollagsreglerade området bör flyttas till skollagen. Regeringen

framförde i tilläggsdirektivet att den nuvarande regleringen med två lagar som överlappar varandra har ansetts bidra till att skapa otydligheter om lagstiftningens innehåll och därför försvåra möjligheterna för skolans personal och huvudmän att tillämpa reglerna på det sätt som är avsett, vilket ytterst är till nackdel för den enskilda eleven. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i december 2016 (SOU 2016:87). I betänkandet konstaterar utredaren bl.a. att ett samlat ansvar för att motverka kränkningar – i alla dess former – i skollagsreglerad verksamhet är mest förenligt med barnets bästa. Utredningen föreslår därför att arbetet med åtgärder mot diskriminering i skollagsreglerad verksamhet flyttas från Diskrimineringsombudsmannen (DO) till Skolinspektionen. Till följd av detta föreslås det att diskrimineringslagens regler som rör skollagsreglerad verksamhet flyttas till skollagen och samordnas med reglerna där om kränkande behandling. Utredningen framför att denna förändring skulle innebära att många av de problem som man pekar på finns i dag på grund av det delade ansvaret skulle försvinna. Det skulle också bli tydligare för såväl huvudmän som för vårdnadshavare, barn och elever vad som gäller och vem som ansvarar. Enligt information från Regeringskansliet kommer utredningen att remitteras under våren 2017.

Vidare beslutade riksdagen under riksmötet 2012/13 om ett tillkännagivande till regeringen rörande att en s.k. lex Sarah ska införas i skolan. Enligt tillkännagivandet innebär detta att all skolpersonal oavsett huvudman ska vara skyldig att rapportera missförhållanden i skolan eller om läroplanen eller värdegrunden inte följs, däribland om skolan inte får stopp på de kränkningar och trakasserier en elev utsätts för (bet. 2012/13:UbU6, rskr. 2012/13:186). Regeringen redovisade senast i skr. 2016/17:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2016 att detta tillkännagivande inte är slutbehandlat. Regeringen anför bl.a. i skrivelsen att man inom Regeringskansliet gör fortsatta överväganden av vilka konsekvenser en sådan rapporterings- och anmälningsskyldighet kan få för lärares administrativa arbete. Regeringen avser enligt skrivelsen att återkomma till riksdagen i frågan under 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill poängtera att skolans ansvar för att förebygga och åtgärda kränkande behandling, mobbning, diskriminering och trakasserier är tydligt fastlagt i skollagen. Skollagen föreskriver bl.a. att lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten har en skyldighet att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn. Förskolechefen eller rektorn har på motsvarande sätt en skyldighet att anmäla förekomsten av kränkande behandling till skolhuvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Utskottet kan vidare konstatera att flera myndigheter har till uppgift att ge stöd till skolan och att följa hur skolan hanterar detta ansvar. Skolverket och Diskrimineringsombudsmannen (DO) stöder skolans personal genom material och utvecklingsinsatser. Genom sin tillsyn uppmärksammar och återkopplar Skolinspektionen brister i skolornas arbete med dessa frågor. Barn- och elevombudsmannen (BEO) har vidare en viktig roll i att ge elever och vårdnadshavare stöd vid anmälningar om kränkande behandling.

Utskottet vill sammanfattningsvis understryka att skolan ska vara en trygg plats för alla elever och att ingen elev ska behöva utsättas eller känna oro för kränkande behandling eller trakasserier i skolan. Arbetet med att ge barn och elever en trygg miljö i skolan, utan kränkande behandling eller trakasserier, måste därför hela tiden hållas levande och aktivt hos alla som är berörda. Enligt utskottets mening finns det förutsättningar för att göra detta utifrån gällande reglering och det arbete som utförs av ansvariga. Utskottet vill därutöver särskilt avvakta beredningen av den nyligen avlämnade utredningen om bättre möjligheter att motverka diskriminering, som bl.a. har lämnat förslag om ett samlat myndighetsansvar för arbetet mot kränkande behandling inom skolans verksamhet.

Med hänvisning till det ovan anförda avstyrker utskottet motionerna 2016/17:1042 (S) och 2016/17:2800 (S).

Vissa undervisningsämnen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa undervisningsämnen.
Jämför reservationerna 5 (L) och 6 (M, C, L, KD).

Motionerna

Motion 2016/17:220 av Lotta Finstorp (M) handlar om möjligheterna till en översyn av informationen om socialförsäkringssystemet till elever i den svenska grundskolan och gymnasiet.

I motion 2016/17:1499 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M) yrkande 3 anför motionären att även unga som bor på hem för vård eller boende (HVB-hem) har rätt till likvärdig undervisning i sex och samlevnad. Personal på boenden för ensamkommande flyktingbarn och flyktingungdomar behöver enligt motionären därför kompetens att möta frågor och behov som gäller sexuell hälsa och rättigheter.

I yrkande 4 föreslår motionären vidare att språkinträdning och utbildning i svenska för invandrare (sfi) bör innefatta sex- och samlevnadsutbildning.

I motion 2016/17:852 av Johan Nissinen (SD) framförs ett förslag om att införa fler obligatoriska språk i skolan.

Motion 2016/17:1381 av Stefan Jakobsson (SD) handlar om att återinföra det skrivna ordet och låta skrivstil i årskurs 1–3 bli obligatoriskt.

I motion 2016/17:2544 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD) föreslår motionärerna att hemkunskapsämnet i grundskolan ska utvecklas till att omfatta grundläggande kriskunskap.

I motion 2016/17:2600 av Jeff Ahl (SD) yrkande 1 föreslår motionären att ett uppdrag ges till lämpliga myndigheter att utreda frågan om hur totalförsvarskunskap kan läras ut i skolans årskurs 9.

I yrkande 2 föreslår motionären vidare att civilförsvarets utveckling från mitten av 1900-talet fram till 1900-talets slut bör ingå i utbildningen.

I motion 2016/17:2983 av Per Lodenius (C) anförs att förslag bör tas fram på hur utläring av teckenspråk till alla barn i skolan ska ske och hur kunskapen om teckenspråk kan bli större i hela samhället.

Partimotion 2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 handlar om sexualundervisning. Motionärerna anser att sexualundervisningen behöver ses över så att frågor kring sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck finns med på ett tydligare sätt och blivande lärare får möjlighet att fördjupa sina kunskaper i dessa frågor.

I kommittémotion 2016/17:3190 av Mathias Sundin m.fl. (L) yrkande 5 framförs att programmering och digital kunskap ska vara en del av undervisningen.

I kommittémotion 2016/17:3211 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 35 föreslår motionärerna att programmering införs i grundskolan.

I motion 2016/17:2664 av Pernilla Stålhammar (MP) lyfts frågan om att FN:s Agenda 2030 ska integreras i undervisningen samt att utbildningsmaterial och läromedel om Agenda 2030 avsett för grundskolans samtliga nivåer ska utarbetas.

Bakgrund och gällande rätt

Enligt 1 kap. 11 § skollagen (2010:800) ska det för varje skolform och för fritidshemmet gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i skollagen. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också ange mål och riktlinjer för utbildningen. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om läroplaner.

Grundskolan

Grundskolans ämnen räknas upp i 10 kap. 4 § skollagen. Undervisningen ska omfatta bild, engelska, hem- och konsumentkunskap, idrott och hälsa, matematik, musik, naturorienterande ämnen (biologi, fysik och kemi), samhällsorienterande ämnen (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap), slöjd, svenska eller svenska som andraspråk och teknik. Dessutom ska modersmål, för de elever som ska erbjudas sådan undervisning, och språkval finnas som ämne. För varje ämne ska det finnas en kursplan. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om kursplaner (10 kap. 8 §).

Utöver undervisningen i de särskilda ämnena finns elevens val och skolans val (10 kap. 4 §). Undervisningen i elevens val ska syfta till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. Skolans val får omfatta ett lokalt tillval, om Skolverket har godkänt en plan för undervisningen. En del eller hela utrymmet för skolans val ska kunna användas till ett sådant lokalt tillval. Det kan handla om ett speciellt område som inte täcks av kursplanerna.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 avsnitt 14.3) framgår att läroplanen inklusive kursplanerna och kunskapskraven uttrycker de kunskaper och värden som eleverna ska ha med sig från grundskolan. När det gäller utformningen av undervisningen, bl.a. val av stoff och metoder, framgår det av förarbetena att dagens styrdokument ger stor frihet för varje skola att organisera undervisningen efter egna förutsättningar och pedagogiska val. Vidare anges det i förarbetena att i dagens mål- och resultatstyrda system bör det finnas möjligheter för skolorna att organisera utbildningen på ett flexibelt sätt utifrån lokala behov.

Gymnasieskolan

I 4 kap. 1 § gymnasieförordningen (2010:2039) anges det att om inte något annat följer av de bestämmelser som återges nedan eller andra av regeringen meddelade föreskrifter, får Skolverket meddela föreskrifter om vilka ämnen och kurser som ska ingå i respektive program och i de nationella inriktningarna. Det specificeras i 4 kap. 1 § andra stycket gymnasieförordningen att på humanistiska programmets inriktning språk får inom språk kurser i engelska, klassisk grekiska – språk och kultur, latin – språk och kultur, moderna språk, modersmål eller svenskt teckenspråk för hörande erbjudas. På naturvetenskapsprogrammets inriktning naturvetenskap och samhälle får som naturvetenskapligt ämne kurser i biologi, fysik eller kemi erbjudas.

I läroplanen för gymnasieskolan framgår det att de gymnasiegemensamma ämnena är ämnen som alla gymnasieelever läser. De varierar i omfattning mellan de olika programmen. Det finns nio gymnasiegemensamma ämnen: engelska, historia, idrott och hälsa, matematik, naturkunskap, religionskunskap, samhällskunskap och svenska/svenska som andraspråk. Varje program innehåller också ett antal programgemensamma ämnen, programfördjupning, inriktningskurser och individuellt val. Programgemensamma ämnen är ämnen som alla elever på ett specifikt program läser. De ger programmet dess prägel. Inriktningar finns på alla program utom vård- och omsorgsprogrammet. En inriktning är ett område som eleven väljer inom ett program. Programfördjupningen innehåller ämnen och kurser som ligger inom ramen för examensmålen och programmets karaktär och som kompletterar och fördjupar de programgemensamma ämnena. Den ska ge utrymme för specialisering inom programmets karaktär. Inom det individuella valet på yrkesprogrammen ska skolan erbjuda kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet. Estetiska kurser och kurser i idrott och

hälsa ska alltid erbjudas på samtliga program. Dessutom ska de nationella programmen innehålla ett gymnasiearbete som sammanfattar utbildningen på programmet. Gymnasiearbetet måste vara godkänt för att eleven ska få examen.

Särskilt om undervisning i sex- och samlevnad

Enligt läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) har rektorn ansvar för att undervisningen integrerar ämnesövergripande kunskapsområden, vilket bl.a. inkluderar sex och samlevnad. I Lgr 11 anges även bl.a. att skolan aktivt och medvetet ska främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter samt motverka traditionella könsmönster.

I läroplanen för gymnasieskolan anges det att rektorn inom givna ramar har ett särskilt ansvar för att eleverna får kunskap om sex och samlevnad. Läroplanen för gymnasieskolan anger även att skolan aktivt och medvetet ska främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan att begränsas av rådande föreställningar och normer om vad som är kvinnligt och manligt.

Frågor om sex och samlevnad ingår även specifikt i kurs- och ämnesplanerna för flera ämnen i grundskolan och gymnasieskolan.

Skolverket har därutöver tagit fram stödmaterial för sex- och samlevnadsundervisningen i olika åldrar och olika skolformer. Skolverket har även anordnat ett antal konferenser och seminarier på temat, tillsammans med bl.a. Folkhälsomyndigheten.

Särskilt om undervisning i programmering

I september 2015 fick Skolverket i uppdrag (U2015/04666/S) att föreslå nationella it-strategier för skolväsendet. Uppdraget redovisades under våren 2016. Inom ramen för detta uppdrag tog Skolverket bl.a. fram förslag på hur digital kompetens och programmering ska förstärkas och tydliggöras i undervisningen. Skolverkets bedömning är att programmering inte ska bli ett nytt ämne i grundskolan utan ingå framför allt i matematik och teknik. Skolverket lämnade med detta förslag även förslag på ändringar i läroplaner och kursplaner.

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16 s. 201) att man, utifrån de förslag som Skolverket redovisat under våren 2016, arbetar med att utarbeta it-strategier inom skolväsendet. Som en del av detta arbete beslutade regeringen den 9 mars 2017 om förtydliganden och förstärkningar i vissa av skolans styrdokument, bl.a. läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan, för att tydliggöra skolans uppdrag att stärka elevernas digitala kompetens. Ändringarna innebär bl.a. att programmering införs som ett tydligt inslag i flera olika ämnen i grundskolan, framför allt i teknik- och matematikämnen. Ändringarna ska tillämpas senast fr.o.m. den 1 juli 2018. Skolhuvudmännen kommer att kunna välja när de ska börja tillämpa ändringarna inom ett ettårigt tidsspann fr.o.m. den 1 juli 2017.

Utskottets ställningstagande

När det gäller motionsyrkanden om undervisning i vissa ämnen vill utskottet allmänt peka på gällande rätt och den flexibilitet som finns i skollagen för elevens val och skolans val. Vidare vill utskottet uppmärksamma att det är regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, som utformar innehållet i skolans läroplaner och kursplaner.

När det gäller frågan om undervisning i sex och samlevnad konstaterar utskottet att flera begrepp som rör sex och samlevnad ingår i grundskolans kursplaner och gymnasieskolans ämnesplaner. Läroplanerna förtydligar vidare att undervisningen i sex och samlevnad är ett ämnesövergripande kunskapsområde som ska integreras i utbildningen. Utskottet vill i detta sammanhang även påminna om att skollagen och skolans styrdokument tydliggör att utbildningen bl.a. ska utformas i överensstämmelse med de mänskliga rättigheterna som individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I fråga om undervisning i programmering i grundskolan kan utskottet konstatera att Skolverket under våren 2016 lämnade ett förslag till regeringen om hur programmering kan integreras i främst ämnena matematik och teknik. Utifrån detta förslag beslutade regeringen den 9 mars 2017 om vissa ändringar i skolans styrdokument för att bl.a. införa tydliga inslag av programmering i flera ämnen i grundskolan, framför allt i teknik- och matematikämnen. Ändringarna ska tillämpas av skolhuvudmännen senast fr.o.m. den 1 juli 2018.

Utifrån det ovan anförda ser utskottet inte några skäl att vidta ytterligare åtgärder med anledning av yrkanden om vissa undervisningsämnen. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2016/17:220 (M), 2016/17:852 (SD), 2016/17:1079 (L) yrkande 3, 2016/17:1381 (SD), 2016/17:1499 (M) yrkandena 3 och 4, 2016/17:2544 (SD), 2016/17:2600 (SD) yrkandena 1 och 2, 2016/17:2664 (MP), 2016/17:2983 (C), 2016/17:3190 (L) yrkande 5 och 2016/17:3211 (KD) yrkande 35.

Samverkan med arbetsliv och föreningsliv

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om samverkan med arbetsliv och föreningsliv.

Jämför reservationerna 7 (M) och 8 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 27 föreslår motionärerna att de frivilliga försvarsorganisationerna ska ges ökade möjligheter att informera om försvaret i skolan. Motionären framför bl.a. att

det krävs kunskap om försvarets verksamhet ute i samhället för att försvaret ska kunna ha en långsiktigt hållbar personalförsörjning.

I kommittémotion 2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 31 föreslår motionärerna ett systematiskt samarbete mellan skolan, föreningslivet och näringslivet. Motionärerna vill se en utökning av det s.k. Bunkefloprojektet där även näringsliv deltar tillsammans med idrottsföreningar, dels för att frigöra tid för lärarna, dels för att knyta näringslivet närmare skolan.

I motion 2016/17:994 av Pia Nilsson (S) förordar motionären att det införs obligatorisk prao för elever på grundskolan. Motionären förklarar att obligatorisk prao kan utgöra en viktig del i arbetet för att varje elev efter genomgången grundskola ska kunna göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Motion 2016/17:2169 av Johan Büser (S) handlar om samverkan mellan skola och arbetsliv. Motionären föreslår att fler elever får möjlighet till kontakter med hög kvalitet med näringslivet, bl.a. för att unga ska få stöd i sina studieval.

Bakgrund och gällande rätt

Gällande rätt

Samverkan med arbetsliv och föreningsliv är övergripande teman som betonas i läroplaner, examensmål och i ämnes- och kursplaner för grundskolan och gymnasieskolan.

I de övergripande målen i läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11) anges t.ex. att skolans mål är att varje elev kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. Varje elev ska även enligt skolans mål ha inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv. För att uppnå detta ska alla som arbetar i skolan verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den lärande miljön. Lärarna ska bl.a. medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.

I de övergripande målen i läroplanen för gymnasieskolan anges bl.a. att skolan har ansvar för att varje elev har kunskaper om samhälls- och arbetsliv. Gymnasieskolan ska vidare nära samverka med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs enligt läroplanen för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet samt få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Bakgrund

I november 2015 avlämnade Yrkesprogramsutredningen sitt slutbetänkande till regeringen (SOU 2015:97). I betänkandet föreslår utredaren bl.a. att

Skolverket ska få i uppdrag att göra en översyn av hur kunskaper om arbetslivet är reglerade i grundskolans läroplan och kursplaner samt att föreslå åtgärder för att förtydliga regleringen. Därutöver föreslog utredaren bl.a. att alla elever i grundskolan och specialskolan ska ges möjlighet att genomföra minst två veckors praktisk arbetslivsorientering (prao) på en arbetsplats eller på ett yrkesprogram i gymnasieskolan. Utredningens slutbetänkande har remitterats och utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Som beskrivits i föregående avsnitt, gav regeringen i juli 2015 Skolverket i uppdrag att ta fram och genomföra s.k. nationella skolutvecklingsprogram som riktar sig till skolhuvudmän och skolor (se bl.a. U2015/03844/S). Inom ramen för detta uppdrag redovisade Skolverket hösten 2015 bl.a. en genomförandeplan för ett program om skola och arbetsliv samt vidare studier. Detta program syftar till att skapa bättre förutsättningar för elever att kunna göra väl underbyggda val inför fortsatta studier eller arbetsliv samt till att underlätta övergången mellan olika skolformer och mellan skola och arbetsliv eller vidare studier. Inom ramen för programmen ingår bl.a. ett utbildningspaket om skola och arbetsliv, riktat till lärare, studie- och yrkesvägledare och skolledare. Skolverket ska årligen följa upp genomförandet av de nationella skolutvecklingsprogrammen och lämna en utvärdering avseende 2016 och 2017 senast den 13 april 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer inledningsvis i motionärernas uppfattning om utbildningens viktiga roll när det kommer till frågor om samverkan med arbetslivet och föreningslivet. Detta är inte minst viktigt för att förbereda eleverna för fortsatt utbildning och arbete. Utskottet vill påminna om att skolans styrdokument lyfter upp dessa frågor på många olika sätt. Skolan ska enligt läroplanerna bl.a. verka för att utveckla kontakter med kultur- och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den lärande miljön.

Utskottet kan vidare konstatera att det för närvarande pågår insatser och utvecklingsarbete inom dessa frågor. Skolverket arbetar t.ex. för att stärka samverkan med arbetslivet genom ett flertal aktiviteter, bl.a. inom ramen för de nationella skolutvecklingsprogrammen. Dessutom lämnade Yrkesprogramsutredningen i sitt slutbetänkande förslag som bl.a. rör elevers rätt till praktik och samverkan med arbetslivet. Dessa förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det särskilt gäller frågan om samarbete med föreningslivet enligt den s.k. Bunkeflomodellen, som är ett samverkansprojekt mellan skolan och den lokala idrottsföreningen där eleverna har fysisk aktivitet som ett obligatoriskt inslag i skolan varje dag, kan utskottet konstatera att detta är en fråga för varje skolhuvudman och skola att besluta om.

Mot bakgrund av det ovan anförda ser utskottet inget behov av att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av motionsyrkandena om samverkan med arbetslivet och föreningslivet. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2016/17:835 (SD) yrkande 31, 2016/17:994 (S), 2016/17:2169 (S) och 2016/17:3204 (M) yrkande 27.

Skolbibliotek

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skolbibliotek.
Jämför reservation 9 (V).

Motionerna

I motion 2016/17:2706 av Emanuel Öz m.fl. (S) lyfts frågan om att överväga ytterligare insatser för att skolbiblioteken bättre ska leva upp till skollagen och bibliotekslagen. Motionärerna anför att Skolverket är den myndighet som bör tilldelas uppdraget att ansvara för att skolbiblioteken utvecklas vid skolenheterna i landet.

I kommittémotion 2016/17:2960 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkande 1 föreslår motionärerna att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att skolelevernas rätt till skolbibliotek stärks. Motionärerna förklarar att skolbiblioteket ska vara en integrerad del av skolan och att alla skolor ska ha skolbibliotek.

I yrkande 2 framför motionärerna att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att skolbibliotek ska vara bemannade av bibliotekarier, som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsfrämjande och pedagogiska arbetet.

Gällande rätt

Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialsolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek. Det finns även en hänvisning till denna bestämmelse i 10 § bibliotekslagen (2013:801).

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 283–284) anges att skolbiblioteken spelar en viktig roll för att stimulera elevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildning. I skollagen finns inte någon definition av begreppet skolbibliotek, men i förarbetena förklaras att man vanligtvis brukar avse en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärares förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Enligt förarbetena måste vidare tillgången till skolbibliotek kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena

vid varje skola. Som exempel anges att en liten skola i glesbygd eller en nystartad skola med få elever kan ha helt andra förutsättningar och behov av lösningar än en storstadsskola. Det är skolans skolhuvudman som avgör hur elevernas tillgång till skolbibliotek ska lösas.

Bakgrund

Skolinspektionen har tagit fram följande krav som ska vara uppfyllda för att eleverna ska anses ha tillgång till ett skolbibliotek och som myndigheten utgår från i sin tillsyn:

- Eleverna ska ha tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
- Biblioteket ska omfatta böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Kungl. biblioteket fick 2015 i uppdrag av regeringen att ta fram förslag till en nationell biblioteksstrategi (Ku2014/01693/KI, Ku2015/00747/KI). I uppdraget ingår bl.a. att, tillsammans med berörda aktörer på skolområdet, göra en analys av vilka utvecklingsbehov som finns för skolbiblioteken för att de i ökad grad ska kunna främja språkutveckling och stimulera till läsning. Kungl. biblioteket ska lämna en fördjupad delredovisning av uppdraget med förslag till en nationell biblioteksstrategi senast den 1 oktober 2017. En slutredovisning ska lämnas senast den 1 mars 2019.

Kungl. biblioteket beskriver i sin årsredovisning för 2016 att myndigheten under 2016, inom ramen för ovanstående uppdrag, har tagit fram forsknings- och kunskapsöversikten Skolbibliotekens roll för elevers lärande, som publicerades i april 2017. Kungl. biblioteket har vidare sedan tidigare bildat en myndighetsövergripande grupp med uppdrag att arbeta specifikt med frågan om skolbibliotek. Deltagande myndigheter är, utöver Kungl. biblioteket, Kulturrådet, Medierådet, Myndigheten för tillgängliga medier, Skolinspektionen, Skolverket, Specialpedagogiska skolmyndigheten och Statens Medieråd.

Riksdagen beslutade genom godkännandet av budgetpropositionen för 2016 om statsbidrag för personalförstärkningar till skolbiblioteken i grundskolan och motsvarande skolformer, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan för att stärka skolbibliotekens roll för elevernas läslust och läsförmåga (prop. 2015/16:1 utg.omr. 16 s. 221, bet. 2015/16:UbU1, rskr. 2015/16:113). Enligt förordningen (2016:370) om statsbidrag för personalförstärkning i skolbibliotek får statsbidraget lämnas för anställning av personal som har utbildning inom biblioteks- och informationsvetenskap och som innebär en personalförstärkning i form av en utökad personalnärvaro i

skolbiblioteken. Om sådan personal inte finns att tillgå, får statsbidrag lämnas för anställning av personal som har annan lämplig utbildning. Skolverket ansvarar för att pröva frågor inom ramen för statsbidraget och att betala ut bidraget. Skolverket har även uppdraget att utvärdera satsningen (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16 s. 197, bet. 2016/17:UbU1, rskr. 2016/17:105).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att skollagens bestämmelse om rätten till tillgång till skolbibliotek för alla elever är betydelsefull för elevernas lärande. I proposition 2009/10:165, som föregick skollagen, diskuterades vad som kan anses vara ett skolbibliotek liksom att tillgången till skolbibliotek måste kunna anordnas utifrån de lokala förhållandena vid varje skola. Utskottet anser att det är viktigt att följa frågan om tillgång till skolbibliotek. I detta sammanhang spelar Skolinspektionens tillsyn en viktig roll, och utskottet vill, likt i tidigare ställningstaganden (se t.ex. bet. 2015/16:UbU14), peka på den uttolkning av bestämmelsen om skolbibliotek som Skolinspektionen har tagit fram som utgångspunkt i sin tillsyn.

Utskottet konstaterar vidare att riksdagen genom antagandet av budgetpropositionen för 2016 beslutade om en särskild satsning på personalförstärkningar i landets skolbibliotek. Denna satsning är enligt utskottets mening värdefull för att stärka skolbibliotekens roll för elevernas läslust och läsförmåga samt tillgången till utbildad personal.

Utskottet vill också särskilt uppmärksamma Kungl. bibliotekets pågående uppdrag att ta fram förslag till en nationell biblioteksstrategi, vilket bl.a. innefattar frågan om utvecklingsbehov för skolbiblioteken, samt den myndighetsöverskridande grupp som har bildats för att hantera frågan om skolbibliotek. Utskottet följer detta arbete med intresse.

Utskottet ser inget skäl att föregripa pågående arbete och avstyrker därför motionerna 2016/17:2706 (S) och 2016/17:2960 (V) yrkandena 1 och 2.

Betyg och nationella prov

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att digitala och centralt rättade nationella prov ska införas och tillkännager detta för regeringen.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om betyg och nationella prov.

Jämför reservationerna 10 (M, SD, C, KD) och 11 (S, MP, V) samt särskilda yttrandena 3 (C) och 4 (V).

Motionerna

Betyg

Ida Karkiainen (S) föreslår i motion 2016/17:2144 att regeringen ska verka för en översyn av betygssystemets konsekvenser. Motionären förklarar att betyg som bedömningsform kan stigmatisera elever och missrikta drivkraften för lärande och studier samt att bedömningen svårligen kan bli likvärdig och rättvis utifrån betygsriteriernas formulering.

Nationella prov

Partimotion 2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 7 handlar om nationella prov och central rättning. Motionärerna föreslår att de nationella proven centraliseras och digitaliseras för att lätta på lärarnas arbetsbörda. De digitala och centralt rättade nationella proven bör enligt motionärerna också flyttas från årskurs 9 till årskurs 8. Genom att ha proven i årskurs 8 får eleven enligt motionärerna större möjlighet att komplettera kunskaper som den saknar.

I kommittémotion 2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 7 föreslås att de nationella proven digitaliseras. Motionärerna framför bl.a. att i och med digitaliseringen skapas nya möjligheter i undervisningen.

Bakgrund och gällande rätt

Gällande rätt

Betyg

I skollagen (2010:800) finns bestämmelser om betyg och betygsättning och vad betyget ska bygga på. Betyg ska sättas i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning och särskild utbildning för vuxna i den utsträckning och form som anges i skollagen eller annan författning (se t.ex. 3 kap. 13 §, 10 kap. 15 § och 15 kap. 22 § skollagen). Det anges vidare i skollagen att eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygsättning (3 kap. 15 §

skollagen) och att den som har beslutat betyget på begäran ska upplysa eleven och elevens vårdnadshavare om skälen för betyget (3 kap. 17 § skollagen).

I läroplanen för bl.a. grundskolan (Lgr 11) och läroplanen för gymnasieskolan framgår att betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella kunskapskraven, när det gäller grundskolan för respektive ämne och när det gäller gymnasieskolan för varje kurs respektive målen för gymnasiearbetet.

En ny betygsskala infördes läsåret 2011/12 för grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan samt för gymnasieskolan (prop. 2008/09:66, bet. 2008/09:UbU5, rskr. 2008/09:169). Betygsstegen har beteckningarna A, B, C, D, E och F. A–E står för godkända resultat medan F innebär ett icke godkänt resultat (se bl.a. 10 kap. 17 § skollagen).

Nationella prov

Av skolförordningen (2011:185) framgår att nationella ämnesprov ska användas i grundskolan i vissa ämnen och årskurser för att bedöma elevernas kunskaper i förhållande till kunskapskraven. Nationella ämnesprov ska även användas i årskurs 6 och 9 som stöd för betygsättningen. De ämnen där nationella prov ska användas är matematik och svenska eller svenska som andraspråk i årskurs 3, 6 och 9, engelska i årskurs 6 och 9, SO-ämnen (geografi, historia, religionskunskap eller samhällskunskap) i årskurs 9 och NO-ämnen (biologi, fysik eller kemi) i årskurs 9 (se 9 kap. 20 och 21 §§ skolförordningen). Från läsåret 2015/16 genomförs inte nationella prov i SO- och NO-ämnen i årskurs 6.

Enligt 8 kap. 3 § gymnasieförordningen (2010:2039) ska lärarna använda sig av nationella prov i gymnasieskolan inför betygsättningen i den inledande kursen i de gymnasiegemensamma ämnena svenska, svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i den högsta avslutande kursen på programmet och inriktningen i dessa ämnen med undantag för kursen svenska 2 eller svenska som andraspråk 2. Utöver de nationella prov som ska användas bör lärarna även i övrigt använda nationella prov för att bedömningsgrunderna ska bli så enhetliga som möjligt över landet.

Pågående arbete

Betyg

Skolverket arbetar kontinuerligt med att utveckla bedömningsstöd i form av kartlägnings- och diagnosmaterial, prov och enskilda uppgifter med tillhörande bedömningsanvisningar och diskussionsmaterial. Syftet med bedömningsstöden är att stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning. Skolverket har också en bedömningsportal som riktar sig till lärare och ska fungera som en prov- och uppgiftsbank – ett stöd i arbetet med bedömning och betygsättning.

Skolverket har på regeringens uppdrag utvärderat den nya betygsskalan och de nya kunskapskraven som började tillämpas hösten 2011 inom grund- och gymnasieskolan och avlämnade sin rapport i maj 2016 (dnr 2014:892).

Utvärderingen utgick från perspektiven nationell likvärdighet, tydlighet för elever och lärare och eventuell inverkan på betygsinflation. Utvärderingen visade bl.a. att en majoritet av lärarna i både grund- och gymnasieskolan anser att fler betygssteg underlättar när de informerar elever om deras kunskapsutveckling, men mindre än hälften av lärarna upplever att kunskapskraven är tydliga. Lärare upplever vidare att fler betygssteg möjliggör en mer rättvis betygsättning. I likhet med lärarnas uppfattning tycker en klar majoritet av eleverna, nästan åtta av tio i både grund- och gymnasieskolan, att de får rättvisa betyg, men samtidigt upplever elever en minskad tydlighet i vad som krävs för olika betyg.

Skolverket föreslår i utvärderingen ett antal åtgärder som bör vidtas med anledning av utvärderingens resultat. Åtgärderna gäller bl.a. att i allmänna råd förtydliga vissa skrivningar om kunskapskraven, att erbjuda stöd och information för att främja en mer likvärdig och rättssäker betygsättning och att tydligare än hittills förmedla vad det innebär att bedöma utifrån tolkningsbara kunskapskrav.

Nationella prov

Riksdagen beslutade under riksmötet 2015/16 om ett tillkännagivande till regeringen om att digitaliserade nationella prov med extern rättning ska införas (bet. 2015/16:UbU14, rskr. 2015/16:228). Utskottet anförde då bl.a. att likvärdigheten i bedömningen av de nationella proven måste förstärkas.

De nationella proven konstrueras på uppdrag av Skolverket av flera av landets universitet och högskolor. I arbetet sker ett samarbete med aktiva lärare, lärarutbildare och andra forskare. Proven prövas sedan ut av elever för att man ska säkerställa att proven fungerar på det sätt som det är tänkt. Skolverket arbetar på olika sätt med kvalitetssäkring av de nationella proven (se t.ex. U2011/6543/S). Analyser görs också av skillnaden mellan provresultat och betyg respektive kursbetyg (se t.ex. U2015/04701/S och U2014/1674/S). Skolverket erbjuder därutöver olika typer av stödmaterial i bedömningsfrågor. Via verkets särskilda bedömningsportal på sin webbplats kan lärare få direkt tillgång till allt bedömningsstöd.

Skolinspektionen genomför enligt uppdrag i regleringsbrev varje år central rättning (s.k. omdömning) av nationella prov. Syftet med rättningen är att stödja en likvärdig bedömning och betygsättning av proven sett till hela landet. Utifrån indikationer på betydande avvikelser när det gäller dels rättning av nationella prov, dels betygsättning i ämnen och kurser, ska myndigheten vidta lämpliga åtgärder inom ramen för sin tillsynsverksamhet. I den senaste redovisningen av omdömningen den 16 november 2016 (dnr 2015:1814) anger myndigheten att tidigare års resultat av omdömningar fortfarande gäller. Det är vanligt att omdömaren sätter ett annat betyg än läraren vid skolan, vanligare ett lägre betyg än ett högre. De största och vanligaste avvikelserna mellan rättande lärare och omdömare finns för de delprov där eleven ger svar i form av en längre text.

Skolverket genomförde under hösten 2015 en utprovning med provuppgifter på dator där de elever som deltog fick testa att genomföra provuppgifter digitalt och där bedömningen av proven genomfördes på dator så långt som möjligt. Resultaten från utprovningen ska användas i kommande utvecklingsarbete av digitala nationella prov.

Regeringen beslutade i april 2015 om en översyn av de nationella proven för grund- och gymnasieskolan (dir. 2015:36). Syftet med översynen var att åstadkomma ett effektivare och tillförlitligare nationellt sammanhållet system för bedömning, uppföljning och utvärdering av elevers kunskaper med minskad administrativ börda för lärare. Utredningen redovisade sitt betänkande (SOU 2016:25) i mars 2016. Enligt utredningens betänkande är dagens två syften med de nationella proven svåra att förena. Dels ska proven stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning, dels ska de ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapskraven uppfylls på skolnivå, på skolhuvudmannanivå och på nationell nivå. Utredningen föreslår en renodling så att syftet med de nationella proven ska vara att stödja betygsättningen. Därmed kommer de enligt utredningen att stärka en likvärdig betygsättning och elevernas rättssäkerhet. För att kunna bedöma i hur hög grad kunskapskraven uppfylls föreslås vidare att ett nytt system för nationell kunskapsutvärdering skapas. Utredningen föreslår också att syftet med Skolverkets bedömningsstöd renodlas. Obligatoriska bedömningsstöd ska ha ett diagnostiskt syfte medan frivilliga bedömningsstöd ska kunna ha ett betygsstödjande, diagnostiskt eller formativt syfte, enligt förslagen.

Utredningen föreslår vidare ett antal förändringar i syfte att komma till rätta med de problem som uppkommit med det nuvarande systemet, bl.a. att antalet obligatoriska nationella prov bör minskas och att en del av proven bör ersättas av nationella bedömningsstöd. Vidare föreslås att en digitalisering av de nationella proven påbörjas och genomförs stegvis. Man föreslår att en försöksverksamhet med datorbaserade prov inleds med målsättningen att nya nationella prov är digitaliserade 2022. Ett ökat inslag av extern bedömning förordas inom ramen för försöksverksamheten. För att öka likvärdigheten och elevernas rättssäkerhet anser utredningen att förhållandet mellan de nationella proven och betygen bör tydliggöras.

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16 s. 198 f) att utredningens betänkande har remitterats och att regeringen avser att återkomma till riksdagen med en proposition med utgångspunkten att skapa en rättvis och likvärdig bedömning av elevlösningar av proven. Regeringen ställer sig enligt budgetpropositionen bl.a. positiv till utredningens förslag om en digitalisering av nationella prov och ökade inslag av extern bedömning samt att antalet nationella prov ska minska. Utredningens förslag om att skapa en nationell kunskapsutvärdering (NKU) behöver enligt regeringen analyseras vidare innan regeringen kan ta ställning till förslaget i den delen.

Regeringen anger i propositionsförteckningen för riksmötet 2016/17 att man i september 2017 avser att lämna en proposition till riksdagen om ett digitaliserat provsystem för likvärdig och rättssäker kunskapsbedömning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis framhålla vikten av en rättssäker och likvärdig bedömning vid såväl betygsättning som nationella prov. Betyg och nationella prov är två av flera viktiga instrument för att möjliggöra en väl fungerande uppföljning av elevens lärande.

När det gäller frågan om betygssystemet vill utskottet uppmärksamma att Skolverket kontinuerligt arbetar med att utveckla bedömningsstöd och liknande för att skapa en likvärdig och rättvis bedömning och betygsättning. I den utvärdering av det nya betygssystemet som publicerades under våren 2016 identifierade Skolverket fler behov av insatser som behöver göras från myndighetens sida för att bl.a. främja en mer likvärdig och rättvis betygsättning. Utskottet ser positivt på det utvecklingsarbete som bedrivs inom dessa frågor. Mot bakgrund av detta avstyrker utskottet motion 2016/17:2144 (S).

I fråga om att flytta de nationella proven från årskurs 9 till årskurs 8 vill utskottet uppmärksamma att ett viktigt syfte med de nationella proven är att stödja en rättssäker betygsättning. De nationella proven utvecklas utifrån de kunskapskrav som finns för respektive ämne i årskurs 3, 6 och 9 enligt läroplanen för grundskolan. Det saknas därmed kunskapskrav för årskurs 8. Utskottet noterar vidare att Utredningen om nationella prov föreslog en renodling av de nationella proven så att syftet med proven ska vara att mäta eleverns kunskaper i förhållande till kunskapskraven och stödja betygsättningen. Utredningen föreslog dessutom att andra sorters bedömningsstöd som går ut på att identifiera hur långt elever har kommit i sin kunskapsutveckling ska vara nationella bedömningsstöd som läraren frivilligt ska kunna använda när det är lämpligt sett till undervisningssituationen och behovet av sådant underlag. Utskottet vill inte föregripa beredningen av dessa förslag. Utifrån det anförda, och i synnerhet det pågående arbetet, avstyrker utskottet delvis motion 2016/17:3389 (M) yrkande 7.

Särskilt om digitala och centralt rättade nationella prov

Utskottet noterar de förslag som Utredningen om nationella prov lämnade i maj 2016 och är medvetet om att regeringen har aviserat en kommande proposition om ett digitaliserat provsystem för en likvärdig och rättssäker kunskapsbedömning. Utskottet vill i sammanhanget lyfta fram att flera undersökningar under senare år, av t.ex. Arbetsmiljöverket och Statistiska centralbyrån (SCB), har pekat på att lärares arbetsbelastning är alltför hög och har ökat över tid. Rapporter har dessutom tydliggjort att lärare behöver lägga för mycket tid på administrativa arbetsuppgifter, samtidigt som tiden som läggs på att planera och utveckla undervisningen blir åsidosatt. Mot bakgrund

av detta anser utskottet att det är angeläget att vidta åtgärder för att minska lärares arbetsbelastning. De nationella proven utgör enligt utskottets mening ett viktigt instrument för att mäta elevers kunskaper i förhållande till kunskapskraven och för att stödja en rättssäker betygsättning, men det arbete som är kopplat till de nationella proven tar mycket tid från lärares kärnuppdag. Utskottet vill därför säkerställa att digitala och centralt rättade nationella prov införs för att lätta på lärares arbetsbelastning.

Med det ovan anförda anser utskottet att digitala och centralt rättade nationella prov ska införas. Utskottet föreslår att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed tillstyrker utskottet motion 2016/17:835 (SD) yrkande 7 och tillstyrker delvis motion 2016/17:3389 (M) yrkande 7.

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden (S, M, SD, MP, C, L och KD) som tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden.

Jämför särskilda yttrandena 5 (M), 6 (SD), 7 (C), 8 (L) och 9 (KD).

Utskottets ställningstagande

I detta betänkande behandlas ett antal motionsförslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet behandlade under riksmötena 2014/15 och 2015/16 och som riksdagen avlog i enlighet med utskottets förslag (bet. 2014/15:UbU9, bet. 2014/15:UbU11, bet. 2015/16:UbU12 och bet. 2015/16:UbU14). Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning och avstyrker därför de motioner som finns upptagna i bilaga 2.

Reservationer

1. Allmänna frågor om skolans värdegrund, punkt 1 (M, C, L, KD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Maria Stockhaus (M), Magnus Oscarsson (KD) och Maria Weimer (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3290 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 1 och 2 samt avslår motionerna

2016/17:5 av Robert Stenkvist och Stefan Jakobsson (båda SD),

2016/17:135 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 2,

2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10,

2016/17:1043 av Sanne Lennström m.fl. (S),

2016/17:1045 av Hillevi Larsson (S),

2016/17:1354 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1,

2016/17:1366 av Richard Jomshof (SD),

2016/17:2043 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD),

2016/17:2705 av Emanuel Öz m.fl. (S) och

2016/17:2837 av Runar Filper (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att skolans ansvar och ansvaret hos andra som arbetar med barn och unga, främst inom förskolan och fritidshemmen, att främja demokratiska värderingar och motverka extremistiska värderingar behöver förtydligas. Det behöver bli tydligare vilka konkreta krav som ställs på varje skola när det gäller att främja demokratiska värderingar, och det behöver bli mycket tydligare att skolan har ett ansvar för att utmana och ifrågasätta när elever framför åsikter som strider mot principerna som bygger upp demokratin och de mänskliga fri- och rättigheterna. Skolan får inte stillatigande betrakta att t.ex. vissa elever hyllar terroristorganisationer, motarbetar jämställdhet eller uttrycker sig rasistiskt. Det är viktigt att detta arbete bedrivs redan på lågstadiet.

För att varje skola ska kunna leva upp till detta ansvar finns det enligt vår mening ett behov av att utarbeta verktyg som kan tjäna som stöd och inspiration i arbetet. Det är viktigt att materialet återspeglar den verklighet som

finns på många skolor. Vi ser att det också finns behov av utbildningstillfällen där lärare och skolledare från olika skolor får möjlighet att lära sig mer om hur man kan arbeta med både att främja demokratiska värderingar och att utmana extremistiska värderingar.

Vi anser vidare att det är naturligt att de vuxna som har mycket kontakt med barn och ungdomar inom exempelvis skolan har en central roll när det gäller att upptäcka och avbryta en pågående radikaliserings. Det måste tydliggöras i relevanta regelverk att lärare och annan skolpersonal har en skyldighet att agera, och det måste vara tydligt hur de ska agera om de misstänker att en elev är på väg att dras in i våldsbejakande extremistiska kretsar. Det är t.ex. viktigt att det finns en tydlig handlingsplan på varje skola som anger vilka åtgärder som ska vidtas.

Vi anser att det dock också bör krävas att skolorna inte enbart agerar reaktivt, utan även förebyggande. Analyser bör genomföras för att bedöma risken för att elever utsätts för eller kommer att utsättas för propaganda eller rekryteringsförsök från extremistiska rörelser. Vi anser att det även i vissa fall kan krävas riskanalyser på individnivå för att identifiera elever som är i riskzonen för att radikaliseras, men även elever som är anhängare av någon extremistgrupp och försöker radikaliseras andra.

Det är också enligt vår mening betydelsefullt att det finns ett gott samarbete i dessa frågor mellan skolan, socialtjänsten, fritidsverksamheten och polisen. Det underlättar också om skolan har ett gott samarbete med föräldrarna och med det civila samhället i form av trossamfund och andra organisationer, men det gäller samtidigt att skolan är noggrann med vad de samfund och organisationer som skolan samverkar med verkligen står för.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

2. Allmänna frågor om skolans värdegrund, punkt 1 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 10 och

2016/17:2043 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD) samt avslår motionerna

2016/17:5 av Robert Stenkvist och Stefan Jakobsson (båda SD),

2016/17:135 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 2,

2016/17:1043 av Sanne Lennström m.fl. (S),

2016/17:1045 av Hillevi Larsson (S),

2016/17:1354 av Hanna Wigh (SD) yrkande 1,
 2016/17:1366 av Richard Jomshof (SD),
 2016/17:2705 av Emanuel Öz m.fl. (S),
 2016/17:2837 av Runar Filper (SD) yrkande 1 och
 2016/17:3290 av Andreas Norlén m.fl. (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Under senare år har vi erfarit att lärare under lektionstid tagit partipolitisk ställning och under lektionstid pratat illa om partier en viss lärare haft en personlig motvilja mot. Att på detta sätt under lektionstid föra ut egna partipolitiska preferenser är enligt vår mening fullständigt oacceptabelt och hör inte hemma i en demokrati värd namnet. Vi anser att skolan bör vara tydlig med att sådant beteende inte får förekomma. Det bör därför föras in i gällande läroplan samt i skollagen att partipolitisk propaganda inte får förekomma under skoltid av någon lärare. I första hand bör varning ges till den som på detta sätt bryter mot de demokratiska spelreglerna. Hjälper inte det ska entledigande bli nästa åtgärd.

Enligt vår uppfattning kommunicerar en människa med såväl sin röst som med sitt kroppsspråk. Om en person bär heltäckande slöja eller burka skyler personen kroppen på ett sådant sätt att kommunikationen mellan människor försvåras. Vid vissa situationer, t.ex. vid prov, kan det vara rent avgörande att man kan avgöra vem personen i fråga är. God kommunikation är enligt vår mening dessutom avgörande för att en lärare ska kunna hjälpa och undervisa sina elever på ett framgångsrikt sätt. Att elever då bär heltäckande slöja eller burka är olämpligt. Vi anser dessutom att heltäckande slöja kan ses som ett uttryck för kvinnoförnedring och hederskultur, vilket rimmar mycket illa med skrivningarna i skolans läroplan om vilka värden som skolan ska gestalta och förmedla.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförts ovan.

3. Könsuppdelad undervisning, punkt 2 (S, MP, V)

av Lena Hallengren (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Elisabet Knutsson (MP), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V) och Roza Güclü Hedin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:135 av Amineh Kakabaveh (V) yrkande 1,
 2016/17:1996 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda L) yrkande 2,
 2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) yrkande 30 och
 2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 25.

Ställningstagande

Vi motsätter oss utskottets förslag om att riksdagen ska tillkänna för regeringen att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om ett tydliggörande av skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad. Motionsyrkanden om könsuppdelad undervisning bör därmed avslås. I särskilda yttranden i detta betänkande utvecklar vi skälen för våra ståndpunkter.

4. Arbete mot hedersförtryck, punkt 3 (C)

av Ulrika Carlsson i Skövde (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3037 av Annika Carlsson m.fl. (C) yrkandena 19 och 23.

Ställningstagande

Handlingsplaner mot hedersförtryck samt handlingsplaner mot kontroll av individer behöver finnas i grund- och gymnasieskolor. Kunskaperna om dessa frågor måste höjas på kommunal nivå. Regeringen behöver även satsa på förebyggande insatser och införa strukturella åtgärder inom utbildning för en ökad jämställdhet.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

5. Vissa undervisningsämnen, punkt 5 (L)

av Maria Weimer (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 3 och
avslår motionerna
2016/17:220 av Lotta Finstorp (M),
2016/17:852 av Johan Nissinen (SD),
2016/17:1381 av Stefan Jakobsson (SD),

2016/17:1499 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M) yrkandena 3 och 4,
2016/17:2544 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD),
2016/17:2600 av Jeff Ahl (SD) yrkandena 1 och 2,
2016/17:2664 av Pernilla Stålhammar (MP) och
2016/17:2983 av Per Lodenius (C).

Ställningstagande

Undersökningar om ungas psykiska ohälsa visar att hbt-personer i allmänhet och transpersoner i synnerhet mår sämre än genomsnittet. Att slippa diskriminering och kränkningar i sin vardag är en förutsättning för att hbt-personer ska må bättre. Jag anser därför att sexualundervisningen behöver ses över så att frågor kring sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck finns med på ett tydligare sätt och att blivande lärare får möjlighet att fördjupa sina kunskaper i dessa frågor.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

6. Programmering i skolan, punkt 6 (M, C, L, KD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Maria Stockhaus (M), Magnus Oscarsson (KD) och Maria Weimer (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3190 av Mathias Sundin m.fl. (L) yrkande 5 och

2016/17:3211 av Annika Eclund m.fl. (KD) yrkande 35.

Ställningstagande

Vi vill att programmering och digital kunskap ska vara en del av undervisningen i grundskolan. Att ha en grundläggande kunskap i programmering bidrar till förståelse för hur all digital teknik och inte minst hela internet fungerar och är uppbyggt. Det är också starkt kopplat till logiskt tänkande och matematik. Framöver kommer kunskaper i programmering att bli allt viktigare, såväl på arbetsmarknaden som för vår ekonomi och samhället i stort. Ett större fokus på programmering i grundskolan skulle även leda till ett ökat intresse bland unga för teknik och få fler att söka sig till t.ex. ingenjörsutbildningar i framtiden. Dessutom finns en stor brist på programmerare, inte minst kvinnliga programmerare.

Vi vill säkerställa att alla barn får med sig kunskaper om och färdigheter i programmering från den svenska skolan. Vi anser att regeringens förslag och

åtgärder inte är tillräckligt långtgående för att uppnå det målet och att viktiga delar saknas, exempelvis att rusta lärarna med den kompetens som krävs.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

7. Samverkan med arbetsliv och föreningsliv, punkt 7 (M)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 27 och
avslår motionerna
2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 31,
2016/17:994 av Pia Nilsson (S) och
2016/17:2169 av Johan Büser (S).

Ställningstagande

Vi anser att det finns en stor utvecklingspotential när det gäller de frivilliga försvarsorganisationerna och krisberedskapen. Det handlar om att organisationerna kan bidra till att skapa en medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns att hantera dem. Ett exempel på hur frivilligorganisationerna enligt vår mening kan göra en konkret skillnad är att man låter organisationerna samarbeta mer med skolan för att informera om försvarets verksamhet. För att försvaret ska kunna ha en långsiktigt hållbar personalförsörjning krävs det att det också finns kunskap om försvarets verksamhet ute i samhället. Enligt vår mening är skolan central i det sammanhanget. Vi anser att det därför bör tas fram förslag om hur samarbetet mellan skolan och frivilligorganisationerna kan fördjupas.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

8. Samverkan med arbetsliv och föreningsliv, punkt 7 (SD)

av Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 31 och
avslår motionerna
2016/17:994 av Pia Nilsson (S),
2016/17:2169 av Johan Büser (S) och
2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 27.

Ställningstagande

Vi vill se en utökning av det s.k. Bunkefloprojektet där även näringsliv deltar tillsammans med idrottsföreningar, dels för att frigöra tid för lärarna, dels för att knyta näringslivet närmare skolan. Med både föreningslivet och näringslivet med i skolans verksamhet kan eleverna få stimulans både när det gäller fritid, verklighetsanknytning och tankar på framtida yrkeskarriärer.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

9. Skolbibliotek, punkt 8 (V)

av Daniel Riazat (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2016/17:2960 av Rossana Dinamarca m.fl. (V) yrkandena 1 och 2 samt
avslår motion
2016/17:2706 av Emanuel Öz m.fl. (S).

Ställningstagande

I budgetpropositionen för 2016 gjorde Vänsterpartiet tillsammans med regeringen en satsning på personalförstärkningar vid skolbiblioteken. Det var enligt min mening en viktig och bra satsning, men den är långt ifrån tillräcklig, särskilt inte för alla de elever som inte har tillgång till bibliotek på sina skolor och därmed sannolikt inte berörts alls av satsningen.

Jag anser att skolbiblioteket ska vara en integrerad del av skolan och att alla skolor ska ha skolbibliotek. Även om omfattningen av dessa bibliotek kan variera så ska det inte räcka med biblioteksbuskar eller stadsbibliotek. Dessa ska i stället ses som kompletterande verksamheter till det integrerade skolbiblioteket. Skolbiblioteket ska ge eleverna tillgång till ett rikt utbud av medier, såväl skön- som facklitteratur. Ett bibliotek där välutbildad bibliotekspersonal samarbetar med den pedagogiska personalen kan enligt min mening locka fram och tillfredsställa barnens och ungdomarnas läslust,

nyfikenhet och forskarintresse samt även hjälpa dem att orientera sig bland nya medier och i flödet av information på nätet. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som innebär att skolelevernas rätt till skolbibliotek stärks.

Jag anser också att det bör införas bestämmelser som anger att skolhuvudmännen ska eftersträva att skolbiblioteken ska vara bemannade med bibliotekarier som har kompetens att vara ett stöd till elever och lärare i det läsförmedlande och pedagogiska arbetet. Regeringen bör därför återkomma med ett förslag som innebär att skolbibliotek ska vara bemannade av bibliotekarier.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

10. Betyg och nationella prov, punkt 9 (M, SD, C, KD)

av Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Stefan Jakobsson (SD), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Robert Stenkvist (SD), Maria Stockhaus (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 7 i denna del och avslår motion

2016/17:2144 av Ida Karkiainen (S).

Ställningstagande

Vi vill utöver det som utskottet anför om att de nationella proven bör digitaliseras och rättas centralt framhålla följande.

Vi anser att de digitala och centralt rättade nationella proven bör flyttas från årskurs 9 till årskurs 8. Genom att ha proven i årskurs 8 får eleven enligt vår mening större möjlighet att komplettera kunskaper som den saknar.

Regeringen bör vidta åtgärder enligt vad som anförs ovan.

11. Digitala och centralt rättade nationella prov, punkt 10 (S, MP, V)

av Lena Hallengren (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Elisabet Knutsson (MP), Gunilla Svantorp (S), Daniel Riazat (V) och Roza Güclü Hedin (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD) yrkande 7 och

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M) yrkande 7 i denna del.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis påminna om att regeringen har aviserat en kommande proposition om ett digitaliserat provsystem för likvärdig och rättssäker kunskapsbedömning, utifrån förslag om bl.a. digitala nationella prov som Utredningen om nationella prov lämnade 2016. Vi anser därför att utskottet inte bör föregripa behandlingen av detta ärende. Vi ställer oss positiva till ökade inslag av extern bedömning när det gäller nationella prov, vilket regeringen även framförde i budgetpropositionen för 2017.

Mot bakgrund av ovanstående motsätter vi oss utskottets förslag om att riksdagen ska tillkännage för regeringen att digitala och centralt rättade nationella prov ska införas. Motionsyrkanden om nationella prov bör alltså avslås.

Särskilda yttranden

1. Könsuppdelad undervisning, punkt 2 (S, MP)

Lena Hallengren (S), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Håkan Bergman (S), Elisabet Knutsson (MP), Gunilla Svantorp (S) och Roza Güclü Hedin (S) anför:

Vi vill utöver vad som anförts i reservation 3 anföra följande.

Alla skolor ska leva upp till intentionerna med den värdegrund om demokrati, jämställdhet och människors lika värde som anges i skollagen och läroplanerna. Regelmässig och systematisk könsuppdelning hör inte hemma i svensk skola, oavsett om den görs i undervisningen, på rasten eller på väg till och från skolan. Skolans värdegrund är viktig och att den efterlevs är viktigt inte bara för eleverna i skolan utan även för samhället i stort. Det förekommer dessvärre att skolor organiserar såväl utbildning som undervisning som bryter mot denna värdegrund. Bland annat förekommer i vissa fall könsuppdelad undervisning regelmässigt och över tid, vilket t.ex. har uppmärksammats i anmälningar till och beslut fattade av Skolinspektionen.

Regeringen fattade därför i februari 2017 beslut om ett uppdrag till Skolverket om att föreslå ändringar i läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen, fritidshemmet, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan för att förtydliga skolans uppdrag att motverka traditionella könsmönster, att gestalta och förmedla värden som jämställdhet mellan kvinnor och män samt att aktivt och medvetet främja deras lika rätt och möjligheter. Detta arbete innefattar flera aspekter och ska särskilt säkerställa att den värdegrund som anges i läroplanerna inbegriper att skolan ska organisera undervisningen så att flickor och pojkar möts och arbetar tillsammans och att könsuppdelning regelmässigt och över tid inte är tillåtet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 29 maj 2017.

Vi anser vidare att det inte är tillräckligt att enbart fokusera på en enskild aspekt av undervisningen i skollagen. Alla skolor, och hela deras verksamhet, ska alltid drivas i överensstämmelse med skolans värdegrund som bl.a. bygger på demokrati, jämställdhet och alla människors lika värde. Därför är det bra att regeringen nu brett ser över relevanta bestämmelser och även har öppnat för att se över skollagen för att säkerställa att såväl utbildning som undervisning följer svensk skolas värdegrund.

Mot bakgrund av detta är vår mening att Skolverkets, och därefter Regeringskansliets (Utbildningsdepartementet), beredning av denna fråga inte ska föregripas. Vi utgår dessutom från att regeringen säkerställer att relevanta bestämmelser för all skolverksamhet är i överensstämmelse med skolans värdegrund.

2. Könsuppdelad undervisning, punkt 2 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Jag vill utöver vad som anförts i reservation 3 anföra följande.

Könsuppdelad undervisning ska inte förekomma om skolan inrättar det av olika religiösa skäl, men jag anser att det i vissa fall kan finnas ett värde i att dela upp undervisningen mellan könen, exempelvis för att stärka flickorna och därmed arbeta aktivt för jämställdhet bland eleverna.

Jag har tidigare t.ex. föreslagit att utbildning i feministiskt självförsvar erbjuds alla flickor från årskurs 7. Feministiskt självförsvar handlar om att skaffa sig kunskap om det sexualiserade våldet, om samarbete mellan flickor eller kvinnor och om att skaffa sig handlingsberedskap att försvara sig mentalt, verbalt och fysiskt i en värld där flickor och kvinnor är underordnade och utsatta. Feministiskt självförsvar är grundat av flickor och kvinnor för flickor och kvinnor och bygger på att flickor och kvinnor delar erfarenheter och tillsammans utarbetar strategier för att bl.a. hantera rädsla. Samtidigt ska killar få utbildning om sin roll i arbetet för jämställdhet och feminism.

Det finns enligt min mening därför inget behov av att tydliggöra skollagen när det gäller könsuppdelad undervisning.

3. Digitala och centralt rättade nationella prov, punkt 10 (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C) anför:

Jag vill påminna om att Centerpartiet i sin kommittémotion för utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning för 2017 (mot. 2016/17:3453) föreslog att ytterligare 16 000 000 kronor skulle avsättas för att Skolverket ska kunna genomföra ett förfarande med externt rättade nationella prov. Detta förslag avslogs av riksdagen.

4. Digitala och centralt rättade nationella prov, punkt 10 (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Jag vill utöver vad som anförts i reservation 11 anföra följande.

De nationella proven är bara toppen på den våg av arbetsuppgifter som sköljt över lärarna de senaste åren. Många lärare vittnar om att man inte hinner med annat under slutet av terminen. Den vanliga undervisningen får stå tillbaka, och proven riskerar att minska elevernas kunskaper i stället för att öka dem.

Vänsterpartiet har vid ett flertal tillfällen framfört att antalet nationella prov borde begränsas eftersom de går ut över lärandet och undervisningen.

Det finns enligt min mening inget behov av ogenomtänkta snabba lösningar, vilket utskottsmajoritetens tillkännagivande innebär, utan vi behöver en bred överenskommelse så att vi får ett beständigt och hållbart system för elever och lärare.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (M)

Camilla Waltersson Grönvall (M), Betty Malmberg (M), Michael Svensson (M) och Maria Stockhaus (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. När det gäller motionsförslagen från företrädare från vårt parti hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:UbU9, 2014/15:UbU11, 2015/16:UbU12, 2015/16:UbU14 m.fl. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i dessa sammanhang men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

6. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (SD)

Stefan Jakobsson (SD) och Robert Stenkvist (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. När det gäller motionsförslagen från företrädare från vårt parti hänvisar vi till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för vårt parti i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:UbU9, 2014/15:UbU11, 2015/16:UbU12, 2015/16:UbU14 m.fl. Vi vidhåller de synpunkter som företrädare för vårt parti framfört i dessa sammanhang men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

7. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. När det gäller motionsförslagen från företrädare från mitt parti hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:UbU9, 2014/15:UbU11, 2015/16:UbU12, 2015/16:UbU14 m.fl. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i dessa sammanhang men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

8. Motioner som bereds förenklat, punkt 11 (L)

Maria Weimer (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. När det gäller motionsförslagen från företrädare från mitt parti hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:UbU9, 2014/15:UbU11, 2015/16:UbU12, 2015/16:UbU14 m.fl. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i dessa sammanhang men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

9. Motioner som bereds förenklad, punkt 11 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i förslagspunkt 10. När det gäller motionsförslagen från företrädare från mitt parti hänvisar jag till de senaste ställningstaganden som gjorts av företrädare för mitt parti i motsvarande frågor i betänkandena 2014/15:UbU9, 2014/15:UbU11, 2015/16:UbU12, 2015/16:UbU14 m.fl. Jag vidhåller de synpunkter som företrädare för mitt parti framfört i dessa sammanhang men avstår från att på nytt ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:5 av Robert Stenkvist och Stefan Jakobsson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att föra in i skollagen att lärare i svenska skolan ska vara partipolitiskt neutrala i sin yrkesverksamhet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:83 av Johan Nissinen (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en entreprenörsdag på högstadiet och gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:99 av Eva Lohman och Ann-Britt Åsebol (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om företagande och entreprenörskap vid utformningen av all utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:135 av Amineh Kakabaveh (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att könssegregerade undervisningsformer av religiösa skäl ska stoppas i alla skolor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastslå att skolan ska vara sekulär och verka för upplysning på vetenskaplig grund och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:220 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till en översyn av informationen om socialförsäkringssystemet till elever i den svenska grundskolan och gymnasiet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:403 av Jenny Petersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga satsningar på entreprenörskap i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:426 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka trafikundervisningen i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:436 av Finn Bengtsson och Jessika Roswall (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över utformningen av nationella prov i den svenska skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:450 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja entreprenörskap redan i grundskolan och i större omfattning än i dag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:490 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Thomas Finnborg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om entreprenöriellt lärande för att möta arbetslivet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:503 av Jesper Skalberg Karlsson och Sofia Fölster (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka ungdomsförbundens möjlighet att få möta och samtala med elever i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:512 av Jonas Jacobsson Gjørtler (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur betygsättningen kan förändras för att bättre säkerställa objektivitet, i enlighet med motionens intentioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att betygska gå att överklaga och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:577 av Mathias Tegnér (S):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om central rättning av nationella prov och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitaliserade prov och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:646 av Birgitta Ohlsson m.fl. (L):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Skolverkets ansvar för sex- och samlevnadsundervisningen i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:777 av Johan Nissinen (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundläggande ekonomiskt tänkande ska ingå i undervisningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:779 av Johan Nissinen (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en företagsdag på högstadiet och gymnasiet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:791 av Johan Nissinen och Cassandra Sundin (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunismens och nationalsocialismens brott mot mänskligheten ska läggas till i läroplanen för historia i årskurs 7–9 och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:833 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att grundskolans lägre årskurser ska ges möjlighet att erbjuda läxhjälp på fritis och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:835 av Stefan Jakobsson m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att digitalisera de nationella proven och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska vara partipolitisk neutral och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort möjligheten för rektorer att besluta om sammanfattande betyg för samhällsorienterande (SO) respektive naturorienterande (NO) ämnen i årskurs 6 och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en antimobbningssatsning i den svenska skolan och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa skriftliga ordningsomdömen från första klass och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa den obligatoriska modersmålsundervisningen, de nationella minoritetsspråken undantagna, och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett systematiskt samarbete mellan skolan, föreningslivet och näringslivet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska förmedla en djupgående förståelse och acceptans för vårt svenska kulturarv och tillkännager detta för regeringen.

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska ge våra elever en naturlig relation till äldre generationer och motverka de ökande åldersklyftorna i samhället och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolan ska lära ut den djupa innebörden av demokrati och respekt för andras åsikter samt stimulera till kritiskt och konstruktivt tänkande, även etik och moral ska betonas, och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera elevernas miljömedvetande och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:852 av Johan Nissinen (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa fler obligatoriska språk i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:889 av Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna att stärka skolors skyldighet att agera vid missförhållanden i skolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta vikten av skolans kunskap om hbt och förmågan att möta alla elever och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:994 av Pia Nilsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa obligatorisk prao för elever på grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1000 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elevers trygghet och säkerhet i skolan och om att minska mobbning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1042 av Patrik Engström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna till en skärpning av lagstiftningen för att motverka mobbning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1043 av Sanne Lennström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att all undervisning i svenska skolan utgår från läroplanen, kursplanerna och är icke-konfessionell och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1045 av Hillevi Larsson (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolans demokratiuppdrag bör innefatta att politiska partier släpps in i grundskolor, gymnasier, folkhögskolor, komvux, högskolor och universitet, sfi med flera utbildningar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1079 av Jan Björklund m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om sexualundervisning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1178 av Solveig Zander (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera sexualundervisningen i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1242 av Lotta Olsson och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla barn och ungdomar någon gång under sin skoltid bör ges utbildning i entreprenörskap och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1261 av Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om ansvaret för arbetet mot kränkande behandling bör samlas under en myndighet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fler skolor bör arbeta med KIVA-metoden och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1275 av Christian Holm Barenfeld och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att se över om alla kommuner kan ge samtliga elever på gymnasieskolan möjlighet att driva egna företag och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1326 av Stefan Nilsson och Annika Hirvonen Falk (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgång till modersmålsundervisning för barn som placerats av socialtjänsten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1354 av Hanna Wigh (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning av hur skollagen bättre ska slå vakt om att skolan ska vara en plats fri från religiöst förtryck och diskriminering och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i skollagen behöver införas kompletterande och förtydligande lagstiftning om att för- och grundskolor ska vara en frizon för slöjor på elever och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1366 av Richard Jomshof (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett förbud mot muslimsk slöja i den svenska grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1381 av Stefan Jakobsson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra det skrivna ordet och låta skrivstil i åk 1–3 bli obligatoriskt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:1499 av Ulrika Karlsson i Uppsala (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Skolverket i uppdrag att följa, stödja och utveckla sex- och samlevnadsundervisningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att även unga som bor på HVB-hem har rätt till likvärdig undervisning i sex och samlevnad, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att språkintrouktion och sfi-utbildning bör innefatta sex- och samlevnadsutbildning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1969 av Jörgen Warborn (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för skolhuvudmän att erbjuda prao och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:1996 av Robert Hannah och Lars Tysklind (båda L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa samtycke och normkritik i läroplanen för grund- och gymnasieskolan och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda könssegregerad undervisning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa särskilda satsningar för att motverka antipluggkultur bland killar och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2014 av Robert Hannah m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att undervisning om seyfo bör skrivas in i den svenska läroplanen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2037 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en förenkling av Arbetsmiljöverkets regler för att klara obligatorisk prao för alla elever i grundskolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2043 av Stefan Jakobsson och Robert Stenkvist (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ingen burka eller annan ansiktstäckande klädsel bör tillåtas i skola/förskola och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2144 av Ida Karkiainen (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för en översyn av betygssystemets konsekvenser och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2169 av Johan Büser (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om samverkan mellan skola och arbetsliv och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2237 av Jessika Roswall (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om privatekonomi i skolans undervisning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2364 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ändring i skollagen om mobbning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2429 av Markus Wiechel (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utbilda skolelever i samhällsplikt och fostran samt öka samverkan mellan skolan och Försvarsmakten och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2454 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om elevers möjlighet att i större utsträckning tillbringa tid med djur och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2507 av Richard Jomshof m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt ska verka för att de ändringar som föreslås i motionen genomförs i Lgr 11, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2544 av Mikael Jansson och David Lång (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla hemkundskapsämnet i grundskolan till att omfatta grundläggande kriskunskap och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2600 av Jeff Ahl (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge uppdraget till lämpliga myndigheter att utreda frågan om hur totalförsvarskunskap kan läras ut i skolans årskurs 9 och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att civilförsvarets utveckling från mitten av 1900-talet fram till 1900-talets slut bör ingå i utbildningen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2664 av Pernilla Stålhammar (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Agenda 2030 ska integreras i undervisningen samt att utbildningsmaterial och läromedel om Agenda 2030 avsett för grundskolans samtliga nivåer ska utarbetas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2671 av Sanne Lennström och Agneta Gille (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ungdomsförbundens möjligheter att komma in på skolor bör öka och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2705 av Emanuel Öz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att alla elever har rätt till en undervisning som är fri från religiös eller politisk påverkan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2706 av Emanuel Öz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga ytterligare insatser för att skolbiblioteken bättre ska leva upp till skollagen och bibliotekslagen och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2800 av Anders Österberg m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en lex Sarah i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2837 av Runar Filper (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur information om kommunismens brott mot mänskligheten skulle kunna ges i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2841 av Runar Filper och Aron Emilsson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur man kan införa dialektundervisning på skolschemat och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2842 av Runar Filper (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa morgonsamling i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2867 av Anders Österberg och Yasmine Larsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att elever i den svenska förskolan, oavsett huvudman, ska garanteras en undervisning som står fri från religiös eller politisk påverkan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2914 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om privat- och hushållsekonomi i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2915 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad kunskap i skolan kring hur man startar företag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2954 av Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att entreprenöriellt lärande ska vara ett naturligt perspektiv i hela utbildningssystemet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2960 av Rossana Dinamarca m.fl. (V):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att skolelevernas rätt till skolbibliotek stärks, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag som innebär att skolbibliotek ska vara bemannade av bibliotekarier och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2983 av Per Lodenius (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram förslag på hur utlärnin g av teckenspråk till alla barn i skolan ska ske och hur kunskapen om teckenspråk kan bli större i hela samhället och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3037 av Annika Qarlsson m.fl. (C):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att handlingsplaner mot hedersförtryck samt handlingsplaner mot kontroll av individer ska finnas i grund- och gymnasieskolor och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen satsar på förebyggande insatser och inför strukturella åtgärder inom utbildning och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3071 av Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvärdera den effekt och det resultat styrdokumentet har fått i verksamheten när det gäller hållbar utveckling och entreprenöriellt lärande och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3078 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3190 av Mathias Sundin m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att programmering och digital kunskap ska vara en del av undervisningen i alla ämnen och i det utökade ämnet teknik och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3204 av Hans Wallmark m.fl. (M):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge de frivilliga försvarsorganisationerna ökade möjligheter att informera om försvaret i skolan och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3211 av Annika Eclund m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om inrättandet av en instans för utvärdering av skolans undervisningsmetoder och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av mer forskning kring vilka pedagogiska metoder som ger bra resultat och att dessa i större utsträckning ska ligga till grund för de pedagogiska metoder som används i skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att regeringen återkommer med förslag på hur en klassikerlista ska införas i den svenska skolan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resultaten i de nationella proven i högre grad ska speglas i betygen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa programmering i grundskolan på samma villkor som för sy- och träslöjd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3250 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att överväga att införa en obligatorisk informationsvecka för grundskoleelever om blåljusyrken och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3290 av Andreas Norlén m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förtydligt ansvar för skolhuvudmän och andra som arbetar med barn och unga att främja demokratiska värderingar och motverka extremistiska värderingar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om innebörden av ett förtydligt ansvar för skolhuvudmän och andra som arbetar med

barn och unga att upptäcka och motverka radikaliserings och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3389 av Anna Kinberg Batra m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om nationella prov och central rättning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra skollagen om att undervisning som huvudregel inte ska vara könsuppdelad och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över barngruppernas storlek på fritidshem och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur fritidshem kan få en egen läroplan och inkluderas i de nationella skolsatsningarna och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:3480 av Paula Bieler och Markus Wiechel (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ökade kunskaper om arbetsrätt och arbetsmarknadens villkor på bästa sätt förs in i grundskolans utbildningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet i förslagspunkt 11

Motion	Motionärer	Yrkanden
11. Motioner som bereds förenklat		
2016/17:83	Johan Nissinen (SD)	
2016/17:99	Eva Lohman och Ann-Britt Åsebol (båda M)	
2016/17:403	Jenny Petersson (M)	
2016/17:426	Boriana Åberg (M)	
2016/17:436	Finn Bengtsson och Jessika Roswall (båda M)	
2016/17:450	Saila Quicklund (M)	
2016/17:490	Ann-Charlotte Hammar Johnsson och Thomas Finnborg (båda M)	
2016/17:503	Jesper Skalberg Karlsson och Sofia Fölster (båda M)	
2016/17:512	Jonas Jacobsson Gjörtler (M)	1 och 2
2016/17:577	Mathias Tegnér (S)	4 och 5
2016/17:646	Birgitta Ohlsson m.fl. (L)	2
2016/17:777	Johan Nissinen (SD)	
2016/17:779	Johan Nissinen (SD)	
2016/17:791	Johan Nissinen och Cassandra Sundin (båda SD)	
2016/17:833	Stefan Jakobsson m.fl. (SD)	4
2016/17:835	Stefan Jakobsson m.fl. (SD)	15, 17, 18, 22, 32 och 34–36
2016/17:889	Helén Pettersson i Umeå m.fl. (S)	1 och 2
2016/17:1000	Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (båda M)	
2016/17:1178	Solveig Zander (C)	
2016/17:1242	Lotta Olsson och Sten Bergheden (båda M)	
2016/17:1261	Christian Holm Barenfeld och Åsa Coenraads (båda M)	1 och 2
2016/17:1275	Christian Holm Barenfeld och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M)	
2016/17:1326	Stefan Nilsson och Annika Hirvonen Falk (båda MP)	

2016/17:1354	Hanna Wigh (SD)	2
2016/17:1499	Ulrika Karlsson i Uppsala (M)	2
2016/17:1969	Jörgen Warborn (M)	
2016/17:1996	Robert Hannah och Lars Tysklind (båda L)	1 och 3
2016/17:2014	Robert Hannah m.fl. (L)	
2016/17:2037	Kerstin Lundgren (C)	
2016/17:2237	Jessika Roswall (M)	
2016/17:2364	Johnny Skalin (SD)	
2016/17:2429	Markus Wiechel (SD)	2
2016/17:2454	Markus Wiechel (SD)	1
2016/17:2507	Richard Jomshof m.fl. (SD)	
2016/17:2671	Sanne Lennström och Agneta Gille (båda S)	
2016/17:2841	Runar Filper och Aron Emilsson (båda SD)	
2016/17:2842	Runar Filper (SD)	
2016/17:2867	Anders Österberg och Yasmine Larsson (båda S)	
2016/17:2914	Markus Wiechel (SD)	
2016/17:2915	Markus Wiechel (SD)	
2016/17:2954	Ulrika Carlsson i Skövde m.fl. (C)	14
2016/17:3071	Christer Nylander m.fl. (L, M, C, KD)	1
2016/17:3211	Annika Eclund m.fl. (KD)	2, 4, 18 och 19
2016/17:3250	Anders Hansson (M)	
2016/17:3389	Anna Kinberg Batra m.fl. (M)	38 och 39
2016/17:3480	Paula Bieler och Markus Wiechel (båda SD)	